

HRVATSKA PČELA

godište 126.
Zagreb, 2007.
ISSN 1330-3635

9

SNELGROVA DASKA

**Apis mellifera
capensis**

Uloga
mlade
matice

gosp. VLADIMIR MATURANEC,
Predsjednik Strukovne unije
pčelarskih zadruga Republike
Hrvatske

Bjelovarski
sajam
d.o.o.

gosp. VITOMIR VELTRUSKI,
Upravitelj braniteljsko -
pčelarske zadruge Eko -
Bilogora

OTVORENJE

Izložbeno - prodajnog postava Strukovne unije pčelarskih zadruga RH
i Braniteljsko-pčelarske zadruge Eko-Bilogora

u nedjelju, 9. rujna 2007. godine u 11 sati

u sklopu Jesenskog poljoprivrednog sajma u Bjelovaru (Sajamski prostor Gudovac)
od 07. - 09. rujna 2007. godine

U sklopu navedenog postava izložiti će se oprema za pčelarstvo,
te će se omogućiti kupnja i narudžba opreme po
najnižim cijenama na hrvatskom tržištu.

PRODAJNA POSTAVA JE TRAJNOG KARAKTERA I BITI ĆE OTVORENA
SVAKI RADNI DAN.

Pozivamo vas

na

OKRUGLI STOL

u

nedjelju, 9. rujna 2007. godine u 14 sati
koji će se održati u prostoru Bjelovarskog sajma

TEMA:

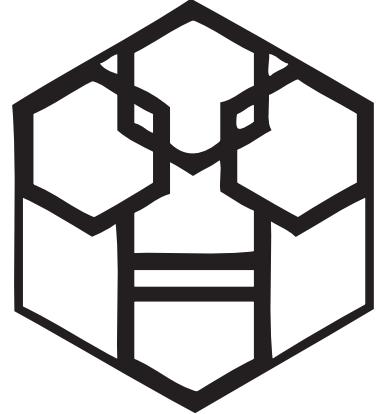
UNICRO – Strukovne unije pčelarskih zadruga RH
„Pčelarske zadruge na tržištu“

Za više informacija vezanih uz otvorenje i nabavu pčelarske opreme možete se javiti:

Vladimiru Maturanecu – 099/4819-535, ivan.maturanec@bj.t-com.hr

Vitomiru Veltruskom – 098/490-133, vitomir.veltruski@bj.t-com.hr

HRVATSKA PČELA

GODIŠTE / YEAR 126

BROJ / NUMBER 9

RUJAN/ SEPTEMBER 2007.

U ovom broju / In this issue

186. Aktualnosti / Actualities
189. Kolumna / Column
190. Tehnologija pčelarenja / Beekeeping technology
190. Radovi u rujnu / Activities in September
Boris Bučar
192. Briga o zdravlju pčelinjih zajednica u rujnu / Bee colony health in September
Nikola Car
194. Snelgrova daska / Snelgrove Board
Milan Jačimović
196. Uloga made matice / Young queen role
Zdravko Laktić
198. Apis mellifera capensis - uzrok velikih gubitaka u Africi / Apis mellifera capensis - cause of great loss in Africa
Sebastian Spiewok
200. Apiterapija / Apitherapy
204. Reportaža / Report
206. Dopisi / Letters
211. Najave / Announcement
214. In memoriam
214. Oglasi / Advertisements

ČASOPIS HRVATSKOG PČELARSKOG SAVEZA

Stručni časopis „Hrvatska pčela“ osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku 1881. godine, te je u početku tiskan kao „Slavonska pčela“, zatim kao „Hrvatska pčela“ i „Pčela“. To je jedan od najstarijih pčelarskih časopisa u svijetu.

SLIKA SA NASLOVNICE:

PČELA NA
RUNOLISTU
FOTO: A. VUKUŠIĆ,
ZAVIŽAN

NAKLADNIK

Hrvatski pčelarski savez
Pavla Hatzia 5.
10000 ZAGREB
Telefoni:
urednik - 01/48-19-536,
099/481-95-39
Vesna Filmar,
administracija -
01/48-11-327,
099/481-95-37

Tomislav Gerić,
tajnik - 01/48-11-325,
099/481-95-38
Martin Kranjec,
predsjednik - 099/481-95-36
Fax: 01/48-52-543
E-mail: pcelarski-savez@
zg.htnet.hr
www.pcela.hr
Žiro račun: 2484008-
1100687902

IZDAVAČKI SAVJET

Predsjednik Savjeta:
Zlatko Tomljanović,
dr. vet. med.

ČLANOVI:
mr. sc. Marijan Katalenić
prof. dr. Nada Vahčić
mr. sc. Dražen Lušić
mr. sc. Nenad Stržak

dr. sc. Dragan Bubalo
Stjepan Žganjer

UREDNIŠTVO

dr. sc. Zdravko Laktić
dr. sc. Zlatko Puškadija
mr. sc. Đurdica Sumrak
dr. sc. Ljerka Žeba
mr. sc. Jasminka Papić
Saša Petrić, ing. polj.

Boris Bučar, dipl. ing.

UREDNIK
Vedran Lesjak, dipl.ing.agr.

LEKTORICA
Jasenka Ružić, prof.

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
StudioQ

Izvještaj o uplati članarine Hrvatskom pčelarskom savezu za 2007. godinu do kraja srpnja

(ukupno 101 pčelarska udruga)

Ugodno smo iznenadjeni, te prvo želimo poхvaliti 71 udrugu (1.847 članova), koje su ove godine u cijelosti i na vrijeme platile članarinu!

(Ranijih godina do ovog datuma članarinu je u potpunosti podmirivalo tek 30 do 40 udruga).

Naših **13 udruga** sa 559 članova, **platilo je većinu iznosa**, tj. uplatili su 488 članarina, još treba upлатiti 71 članarinu. Žao mi je tih 13 udruga, jer nije toliko do njih, koliko do 71 pčelara - šetača, koji svake godine prelaze iz udruge u udrugu, a čekaju kraj godine da plate članarinu.

Sljedećih **11 udruga** je od 604, do sada uplatilo 398 članarina, što znači da duguju još 206 članarina. U toj skupini prednjači PD "Milutin Barać" iz Rijeke, društvo koje je od svojih 37 članova, do danas uplatilo samo 10 članarina.

I na kraju **6 udruga** s ukupno 50 članova, još nije platilo članarinu, a to su:

Bagrem iz Kloštra Podravskog, PD "Rab", UP Slunj, Rakovice i Cetingrada, UP iz Trilja, Degenija iz Zagreba i Matica iz Županje.

Nadamo se da će ubuduće redovito plaћati članarinu !

Administracija HPS-a

Za pretplatnike na časopis (nečlanove)

Molimo pretplatnike na časopis Hrvatsku pčelu da što prije podmire svoje obveze, jer do danas je uplaćeno manje od pola pretplata! Kao što znate iz ranijih godina, poslije 9. broja ne šaljemo časopis onima koji nisu platili pretplatu, koja za ovu godinu iznosi 270,00 kuna!

Bliži se rok za predaju zahtjeva za poticaje

Pčelari koji još nisu predali zahtjeve za ostvarenje poticaja u pčelarstvu, mogu to učiniti najkasnije do 15. rujna ove godine u službama Hrvatskog stočarskog centra na njihovom području.

Uvjet za ostvarenje prava na poticaje jest posjedovati najmanje 30 pčelinjih zajednica te imati potvrdu lokalnog veterinara da su pčele zdrave. Uvjet za dobivanje veterinarske potvrde jest da u vašem kraju u prošlom razdoblju nije zabilježena američka gnjiloća. Više informacija možete dobiti u stočarskim službama:

Bjelovar	Milica Gregorek	043/211 467	043/211 188
Čakovec	Tomislav Kolak	040/384 590	031/742 127
Darda	Elizabeta Kurtek	031/742 128	043/440 305
Daruvar	Biserka Sunajko	031/633 155	031/633 154
Donji Miholjac	Julijana Bednaić	020/331 380	048/812 123
Dubrovnik	Ivica Marić	048/812 12	053/574 387
Đurdevac	Ivica Grgićin	049/373 030	049/373 030
Gospic	Davor Korečić	047/611 978	047/601 160
Karlovac	Vladimir Biturajac	047/622 352	047/622 352
Koprivnica	Tatjana Horvat	048/222 183	048/222 183
Krapina	Mirjana Očko	048/270 187	048/270 187
Križevci	Mirano Borčić	052/312 537	034/272 326
Pazin	Goran Divjak	051/313 132	051/313 132
Požega	Damir Vinković	044/524 955	044/743 188
Rijeka	Ivana Majdenić	035/415 516	021/457 573
Sisak	Željko Mihaćić	021/457 575	021/457 573
Slavonski Brod	Drago Solić	01/2049 610	01/2007 679
Split	Petar Šabić	01/2049 610	01/2007 679
Sv. I. Zelina	Nedeljka Houška	048/851 082	048/851 082
Sv. I. Žabno	Zorica Đuričić	022/200 860	022/200 861
Šibenik	Ozren Erceg	042/212 050	042/201 060
Varaždin	Rosana Bregović	01/6253 210	01/6236 607
Velika Gorica	Radovan Nemet	032/304 306	032/304 306
Vinkovci	Josip Šumanovac	033/721 282	033/721 282
Virovitica	Davor Vondra	01/2728 616	01/2728 617
Vrbovec	Ivan Šćetar	023/321 943	023/220 409
Zadar	Dolores Barać		

Osnovano povjerenstvo za izradu pravilnika o katastru pčelinjih paša

Na inicijativu i zahtjev Hrvatskog saveza, koji je izradio i prijedlog nacrtu Pravilnika o katastru pčelinjih paša, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, 31. kolovoza 2007. godine donosi rješenje o osnutku i imenovanju Povjerenstva za izradu Pravilnika o katastru pčelinjih paša.

Ministarstvo je za predsjednika Povjerenstva imenovalo dr. sc. Ivana Jakopovića iz MPŠiVG-a. Za članove imenovani su g. Martin Kranjec (HPS), g. Tomislav

Gerić (HPS), gđa. Katica Palčić Jakopović (MPŠiVG), g. Vladimir Tretinjak (MPŠiVG), mr. sc. Ana Budan-Ko-Penavić (MPŠiVG), dr. sc. Maja Dražić (HSC), g. Zlatko Puškadija (Poljoprivredni fakultet, Osijek) i g. Nikola Kežić (Agronomski fakultet, Zagreb).

Zadaća je Povjerenstvu izraditi nacrt Pravilnika o katastru pčelinjih paša te ga dostaviti Stručnom kolegiju do 1. siječnja 2008. godine.

HPS

Prijedlog izmjena i dopuna statuta HPS-a

Hrvatski pčelarski savez počeo je provoditi izmjene Statuta HPS-a. U vezi s time predstavnicima županija u Skupštini Hrvatskog pčelarskog saveza poslan je prijedlog izmjena i dopuna Statuta.

Za provedbu navedene problematike i obaveštavanju o tome zaduženi su članovi Upravnog odbora, koji će kontaktirati udruge i njihove predstavnike iz svojih županija.

Udruge će tu temu moći razmatrati do 1. studenog 2007., do kada će morati dostaviti svoja mišljenja i prijedloge u HPS.

Prijedlog izmjena i dopuna Statuta Hrvatskog pčelarskog saveza

Ovaj prijedlog izmjena i dopuna Statuta HPS-a daje uvid u nomotehničke zahvate učinjene u namjeri poboljšanja i lakše interpretacije i razumijevanja osnovnog pravnog akta Hrvatskog pčelarskog saveza, te u svrhu navedenog u niže navedenom tekstu navode se izmjene i dopune kako slijede:

U članku 16. dodaje se novi stavak koji glasi:
"Hrvatska pčela" je besplatno glasilo za članove HPS-a." U dijelu Statuta koji je normiran sa oznakom: VIII ČLANSTVO I ČLANARINA - članak 17 . u potpunosti se mijenja te sada glasi:

U Savez se neposredno udružuju pčelarske udruge i županijski savezi, osnovani i organizirani u skladu sa Zakonom o udrugama.

Udruge srodne pčelarskim ili proizašle iz njih, mogu biti pridruženi članovi Saveza, ali nemaju pravo odlučivanja.

Pčelarske udruge obvezne su voditi evidenciju članstva, te prijavu i odjavu članstva u Savezu podnose udruge, a ne pojedinac.

Pčelarske udruge, članice Saveza, dužne su Savezu dostaviti odluku o pristupanju u članstvo Saveza, te kompletiranu listu članstva dostaviti u Savez.

Svaki pčelar, član udruge koja je članica Saveza ujedno je i član Hrvatskog pčelarskog saveza.

Odjavu člana u Savezu vrši isključivo udruga. Bez precizne odjave članstva u pčelarskoj udruzi nije moguće izvršiti odjavu članstva u Savezu. Ukoliko domaćinstvo broji više članova, a svaki od njih želi biti član Saveza, jedan od članova plaća punu članarinu, a svaki naredni član domaćinstva plaća 50% iznos članarine za Savez, a navedeno domaćinstvo prima samo jedan primjerak časopisa "Hrvatska pčela".

Navedenu pripadnost domaćinstvu dokazuje se potvrdom o mjestu prebivališta, odnosno istoj adresi.

Udrugu, članicu Saveza, predstavlja ovlaštena osoba koju imenuje osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe.

Članak 18. mijenja se i glasi:

"Članice Saveza plaćaju članarinu Savezu prema broju svojih članova.

Iznos članarine za svaku godinu utvrđuje Skupština svojom odlukom, a na prijedlog Upravnog odbora."

Pčelarske udruge članice Saveza prilikom propisivanja visine članarine za svoje članove moraju uključiti i visinu članarine za članstvo u Savezu.

Skupština može utvrditi i obvezu plaćanja posebnog doprinosu radi financiranja određenih programskih namjena."

U članku 23. u četvrtom stavku koji glasi: "Mandat izabranom izaslaniku u Skupštini može prestati prije isteka mandatnog roka i to:

- opozivom njegove udruge koja ga je izabrala
 - prestankom članstva u udruzi
 - davanjem ostavke na izbornu funkciju izaslanika u Skupštini
- druga alineja: "prestankom članstva u udruzi" - briše se (razlog je terminološke i pravne naravi jer prethodni stavak u potpunosti obrađuje i prestanak članstva jer i u tom slučaju vrijedi opoziv njegove udruge, tako da navedna alineja nije potrebna)

U zadnjem stavku navedenog članka iza riječi "može" dodane su riječi "predsjednik Saveza" tako da taj stavak sada glasi:

"Izbore za Skupštinu može raspisati predsjednik Saveza, te Upravni odbor."

U članku 25. točka druga, alineja 3., brišu se riječi "Upravni odbor" te navedena alineja sada glasi:
"- o izboru i opozivu članova Nadzornog odbora i Časnog suda."

U dijelu članka 25. koji obrađuje zadatke koje Skupština obavlja, u prvoj i drugoj alineji riječ "verificira" zamjenjuje se sa riječi "potvrđuje" tako da navedene alineje sada glase:

"- potvrđuje mandate izaslanika u Skupštini
- potvrđuje mandate članova Upravnog odbora"

U članku 27. stavak 5. iza riječi "po" briše se riječ "premljenom", tako da navedeni stavak sada glasi:
"Izborna skupština se priprema i provodi po poslovniku rada izborne skupštine."

brisanje navedene riječi je pravno tehničke namjene, jer termin "premljen" aludira na činjenicu da je unaprijed nešto već dogovoren.

U članku 28. u drugom stavku, iza riječi ".....pripremiti sve za .." briše se riječ "normalan" tako da navedeni stavak sada glasi:

"Ako to ne učini, predлагаči su dužni u dalnjem roku od 15 (petnaest) dana sazvati i pripremiti sve za rad Skupštine."

brisanje riječi "normalan" iz istog je razloga kao i u prethodnom stavku uz napomenu da rad Skupštine je i podrazumijeva stanje nesmetanog odvijanja jer nenormalan način nije niti moguć.

U članku 30. u prvom stavku iza riječi " Upravni odbor je izvršno tijelo Skupštine i sastoje se od 21 člana od..." dodaju se riječi u zagradi koje glase " (rukovođeći se principom županijskog ustroja RH plus grad Zagreb)" tako da navedeni stavak u potpunosti sada glasi:

"Upravni odbor je izvršno tijelo Skupštine i sastoje se od 21 člana (rukovođeći se principom županijskog ustroja RH plus grad Zagreb) od kojih su obvezno tri člana predsjednik i dva dopredsjednika Saveza, koji su istovremeno predsjednik i dopredsjednici Upravnog odbora."

U članku 31. , u prvom stavku iza riječi " Mandat članu Upravnog odbora traje 4 godine..." brišu se riječi "... koliko i mandata izaslanika u Skupštini.." te se stavak nastavlja sa tekstom do kraja kako je naveden.

Navedeni stavak sada glasi:

"Mandat članu Upravnog odbora traje 4 godine s mogućnošću novog izbora."

U nastavku istog člana, u drugom stavku prva i druga alineja brišu se i sada glase:

"- opozivom od udruge koje su ga izabrale
- opozivom od strane Skupštine

Treći stavak članka 25 sada glasi:

"Mandat članu Upravnog odbora može prestati i prije isteka vremena na koje je izabran i to:
opozivom od udruge koje su ga izabrale
opozivom od strane Skupštine ostavkom

Zadnji stavak istog članka koji glasi:

"Na mjesto člana Upravnog odbora kome je mandat prestao prije isteka vremena na koje je izabran, Skupština će izabrati novog člana čiji mandat ističe istekom vremena na koje je bio izabran član na čije je mjesto izabran novi član, a na prijedlog udruge iz koje se izalanik bira."

mijenja se i sada glasi:

"Na mjesto člana Upravnog odbora kome je mandat prestao prije isteka vremena na koje je izabran, temeljne udruge iz kojih je izabran, izabrati će novog člana.

Zamjenski član ima jednaka prava kao i ostali članovi UO, do isteka mandata UO."

U članku 34. u prvom stavku u osmoj alineji iza riječi "...imenuje Izdavački savjet....." dodaju se riječi "... te uredništvo časopisa "Hrvatska pčela" tako da navedena alineja sada glasi:

"- imenuje Izdavački savjet te uredništvo časopisa "Hrvatska pčela""

naredna alineja (deveta) koja glasi "- na prijedlog Izdavačkog savjeta imenuje glavnog urednika i uredništvo Hrvatske pčele " - briše se

deveta alineja sada glasi:

"- imenuje glavnog urednika temeljem javnog natječaja, te vrši njegov opoziv "

U zadnjem stavku navedenog članka koji glasi: " Upravni odbor na kraju mandata tajnim glasovanjem bira kandidate za predsjednika i dopredsjednike." - riječ "bira" briše se i zamjenjuje sa riječju " predlaže" tako da navedeni stavak sada glasi:

"Upravni odbor na kraju mandata tajnim glasovanjem predlaže kandidate za predsjednika i dopredsjednike."

U članku 37. petom stavku koji obrazlaže prestanak i prije isteka vremena na koji je izabran članu Nadzornog odbora , druga alineja " .. prestankom dužnosti izaslanika Skupštine" - briše se, te sada peti stavak članka 37. sada glasi:

"Mandat člana Nadzornog odbora može prestati i prije isteka vremena na koje je izabran i to:
opozivom od strane Skupštine ostavkom

"razlog brisanja navedene alineje je pravno-tehničke prirode jer termin "opoziv od strane Skupštine" ujedno tumači i brisanu alineju, tako da je ista nepotrebna

U članku 39. prvi stavak , prva alineja iza riječi "izvršenje odredaba Zakona..." dodaju se riječi "... drugih pozitivnih zakonskih propisa..." , te sada navedena alineja glasi:

"....- izvršenje odredaba Zakona i drugih pozitivnih zakonskih propisa koji se odnose na rad i poslovanje Saveza, primjenu i raspolaganje sredstvima Saveza, "

U članku 42. koji tumači organizaciju, rad i poslovanje stručne službe, u posljednoj alineji iza riječi "Tajnik....." briše se riječi "...obavlja stručne i administrativne poslove" te se zamjenjuju riječima ".... rukovodi radom stručne službe", te sada navedena alineja glasi:

"Tajnik rukovodi radom stručne službe"

Iza navedene alineja dodaje se nova alineja koja glasi: "Predsjednik Saveza može opunomoći tajnika da u određenim slučajevima zastupa i predstavlja Savez"

Navedena alineja odnosi se na slučajeve održavanja nesmetanog rada Saveza, predstavljanja Saveza u radu pred nadležnim državnim institucijama kada je predsjednik spriječen u istome te sličnim situacijama.

U članku 44. u posljednjem stavku, iza riječi "kojeg imenuje Upravni odbor....." riječi "... na mandat od 5 godina"- brišu se, te se zamjenjuju rijećima "... sukladno odredbama Zakona o radu, te drugih pozitivnih zakonskih propisa.", te sada navedeni stavak 3. glasi:

"Za ažurnost evidencije odgovoran je tajnik kojeg imenuje Upravni odbor sukladno odredbama Zakona o radu, te drugih pozitivnih zakonskih propisa."

mr. sc. Nenad Stričak,
pčelar i pčelarski teoretičar

Navedena formulacija je iz razloga što je tajnik profesionalac pravne struke, nije osoba koja je temeljena na reizborno mjesto jer je sukladno postojećim zakonskim odredbama zaposlen na neodređeno vrijeme, te sukladno Zakonu o radu ne može biti reizborno mjesto.

Iza članka 58. dodaje se novi član 59. koji glasi:

Članak 59.

Stupanjem na snagu ovog Statuta, sve pčelarske udruge, članice Saveza, dužne su uskladiti svoje normativne akte sa istim.

Dosadašnji članci 59. i 60. postaju sada članci 60 i 61.

HPS

KOLUMN A

Izvorno hrvatsko

Mnogi stranci u turističkoj sezoni odlična su prigoda za predstavljanje proizvoda koji se mogu označiti kao izvorni hrvatski proizvod, što upućuje na našu posebnost, na nešto što se drugdje ne može naći. Spada li med u tu skupinu. Svakako da, ako nije iz uvoza, složila bi se većina. Je li to baš tako? Matematičari bi rekli kako je to nužan, ali ne i dovoljan uvjet. Zašto? Dio meda je i vosak, nema meda bez voska - dapače konzumira se i med u saču. Saće je prva posuda u koju pčele po-hranjuju nektar. Ako ta prva posuda nije čista, onda će se u med ugraditi i komponente koje se u njemu ne bi smjele nalaziti ili su čak zabranjene. U nastajanju meda vosak je važan jednako kao i nektar! Zakonski propisi nalažu da uvozni med mora nositi oznaku podrijetla, pa malo šire tumačenje tu obuhvaća i vosak.

Med proizveden sa satnom osnovom iz uvoza ne može biti označen kao izvorno hrvatski, nego bi potrošači o tome morali biti obaviješteni! Sada postaje razumljiva tvrdnja o nužnom i dovoljnem.

Trgovci imaju pravo uvoziti vosak, to nije sporno. Zakon to dopušta, a politika uvoz svega i svačega zdušno podupire. U uvjetima kada u Hrvatskoj (još) ne postoji laboratorij za kemijsku, fizikalnu i biološku analizu voska, oni mogu samo trljati ruke za dobro obavljen posao. Međutim, jednako tako pčelari imaju pravo tražiti zaštitu zbog narušavanja kvalitete svojega glavnog proizvoda, a da ne govorimo o mogućem prijenosu bolesti pčela.

Problem nekvalitetnog voska nije izmišljen niti zanemariv, pa Hrvatski pčelarski savez ne bi trebao o tome šutjeti. Savez treba učiniti barem sljedeće: za tražiti od mjerodavnih državnih tijela popis ovlaštenih (i sposobljenih) laboratorijskih za analizu voska te obaviti razgovor s domaćim preradivačima voska u satnu osnovu. Prvi prijedlog jasan je sam po sebi, a drugi

bi mogao imati sljedeću preporuku. Preradivačima voska savjetuje se da uvedu sljedeće klase: prerada voska za jednog velepčelara, za skupinu pčelara, za konkretnog trgovca i prerada voska za ostale nepoznate. Svaka navedena skupina dostavlja bi svoj vosak, koji bi joj se vraćao! Preradivač bi mogao o tome izdati uvjerenje, što bi svakako imalo određenu težinu u pristupu prema kupcima.

Potrebno je pratiti slijed voska, ime i prezime mora se znati: nabavio sam vosak od tog i tog pčelara ili od te i te tvrtke!

Zar nije tužno slušati pčelare kako ne tope vosak, jer se to ne isplati. Žalosno je promatrati i košnice mlađih kolega u kojima je saće poput harmonike. U konkurenčiji s voskom iz uvoza to je stvarno tako, no to je štetno i vrlo usko stajalište koje je pčelarima nametnuto jer problem nije sagledan u cijelosti. Možda će već za nekoliko godina isti trgovci koji prodaju uvozni vosak, prigovarati pčelarima jer su u medu pronađeni ostaci lijekova, i to upravo zbog onečišćenog voska. Zemlje koje određuju potrošnju meda, oslobođaju se vlastitog, lijekovima onečišćenog voska. Neće li se za koju godinu, kada postanemo dio Europske unije, odreći hrvatskog meda upravo iz tog razloga.

Cista voda, raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, a za nas pčelare i mogućnosti proizvodnje raznolikog i kvalitetnog meda, svakako su elementi koji se mogu ugraditi u - izvorno hrvatsko. No, to nije naša zasluga, nego smo to naslijedili, a da prstom nismo maknuli. Naš je zadatak sačuvati darovano, tako da se pronađu mehanizmi da se ono sačuva, a zatim to sačuvano treba razviti i poboljšati. Taj put je težak, ali i jedini koji dovodi do boljštka većine, a ne samo povlaštene manjine.

Ne učinimo li nešto, i dalje ćemo piliti ne samo granu na kojoj sjedimo, nego i stablo iz kojeg rastemo.

Radovi u rujnu

**BORIS
BUČAR,**
dipl. ing. preh.
teh, pčelar i
član Uredništva
Hrvatske pčele
iz Petrinje

Rujansku prihranu literatura još uvijek podupire, ali prilično sam uvjeren da ne jamči dobro zimovanje ni proljetni razvoj. Pokušavam svake godine da pčelci ništa ne rade, pa da glavicama samo malo proviruju na letu. Tada znam da su zalihe na pravome mjestu, leglo se brzo smanjuje, skraćuje se reproduktivan ciklus varoe, a buja masno bjelančevinasto tkivo.

GDJE SU MOJE PČELE?

Zašto takav naslov, pitate se? Pa, sinoć su bile na svojemu mjestu, a ujutro ih više nema - zapravo košnice su u dvorištu, ali pčela nema! Saginjem se, "guram nos u leto", ali njih nema.

Ovakav početak priče bio bi čudan svakom čitatelju koji ne zna da je to jutro bilo +8°C. I to ne bi bilo dovoljno da se prestane čuditi, dok se ne bi reklo da je to bilo 4. srpnja te da je prethodni dan, podnevna temperatura bila 29°C.

Sada je, naravno, sve jasno. Pčele su se skupile na leglo kojeg je još bilo uglavnom puno plodište LR košnice i valjalo se dobro potruditi da se održi normalna temperatura. Malo manje izraženo zahlađenje bilo je i 11. srpnja, a ujutro sljedećeg dana, tj. 12. srpnja bilo je 10°C.

Kratkoročne posljedice imao sam prigodu vidjeti na košnici u susjedstvu, gdje nije ostalo ni kapi meda, a zalega je nestala. Kako sam i pisao, moje košnice nose na sebi tijekom cijele godine 7 do 10, pa i više kilograma zaliha, koje se nalaze u nastavcima Farrarovih mjera, i tu je pristup pčelaru zabranjen. To je na mojoju terenu jedini način da se obračunam s potpunim nedostatkom paše, što je gotovo redovito ljeti.

Cijena dodatnih zaliha je visoka. Više vremena utrošenog za prebacivanja i više kilograma koji su stalno tu negdje. U svakom slučaju, odlučio sam radije platiti tu cijenu nego plaćati svako ljeto mnogo pogača i unošenje neprirodne šećerne hrane, a možda i psihijatru, jer sam živčan zato što u košnici nema kapi meda i jer se za prezivljavanje troši matična mlijec iz legla koje potom nestaje!

STARO SAĆE KOJE TREBA PRETOPITI, FOTO: V. LESJAK

Rujansku prihranu literatura još uvijek podupire, ali prilično sam uvjeren da ne jamči dobro zimovanje ni proljetni razvoj. Pokušavam svake godine da pčelci ništa ne rade, pa da glavicama samo malo proviruju na letu. Tada znam da su zalihe na pravome mjestu, leglo se brzo smanjuje, skraćuje se reproduktivan ciklus varoe, a buja masno bjelančevinasto tkivo. Rujan je i vrijeme kada se javljaju svi prikriveni "bolesnici". Vapnenasto leglo, varoa, pa i američka gnijiloća dolaze na svoje, i zato ih valja oprezno i odlučno potpuno izlječiti, jer više štete nego što koriste. Svi se sjećamo vrućeg vjetra koji je puhalo krajem srpnja. Izgorjela je trava, a ranija zlatošiba nije stigla cvat dovesti u fazu sjemena, nego je sva posušila. I tako se svake godine pitam do kada će moći kompenzirati nagle vremenske promjene koje mi se čine sve češće. U posljednjih 5 godina bili smo svjedoci svih klimatskih ekstrema; istina, ne u mjeri u kojoj se pojavljuju u SAD-u, gdje se događa jedno od najvećih onečišćenja na svijetu (Kinezzi se ne daju), ali dovoljno je da nas ponajprije začudi, a onda da nam stvoriti i probleme.

DOSTATNA ZALIHA MEDA, FOTO: V. LESJAK

Mnogi će reći da mi je, kao pčelaru, veoma važno kakvo će biti vrijeme, i možda imaju pravo. No, ne mogu zanemariti službene podatke koje dostavljaju Ujedinjeni narodi, a koji jasno navode da su sadašnje klimatske pojave posljedica višegodišnjeg ljudskog nemara. Ako to nije dovoljno, u časopisu koji si ne dopušta neprovjerene informacije iz prirode, National Geographic (hrvatsko izdanje) za lipanj 2007., možete pročitati o velikim promjenama koje su se već dogodile!

Iako još uvijek mislite kako se to događa negdje daleko i da ja sve ovo izmišljam, valjda ću vas razuvjetiti nakon što iznesem sljedeće zapažanje. Naime, kroz Petrinju teče rječica Petrinjčica - svaki je dan imam prigodu vidjeti. Krčevine i goleti ubrzano se šire i zamjenjuju šumske sustave - te univerzalne hidroklimatske regulatore, pa naša rječica brže nabuja gotovo nakon svakog jačeg pljuska; a nekada bi tako nabujala samo nakon višednevnih kiša. A boja joj bude žutosmeđa od blata koje se sruči niz golet bez šume - jer nema korijenja da zadrži humus koji zadržava vodu, niti krošnji da spriječi vjetar koji suši preostalo nisko raslinje i travu, jer nema ...

Dok pišem ovaj tekst, nekadašnja je rijeka zapravo protok jednak onome koji nastaje kada lijevate vodu iz kante - rijeka je gotovo presušila! Presušila je jer nema vode u izvorima koje je šuma hranila i napajala.

Budući da bismo mi pčelari po prirodi naše djelatnosti trebali biti ljubitelji prirode, ako već ne ekolozi, bio bi red da posadimo barem jedno drvo na godinu, da

ne proljevamo ulje iz auta te da ponekad sjednemo na bicikl ili da prošećemo. Svi će nam biti zahvalni, a mi sami zadovoljniji.

U nadi da ćemo pridonijeti poboljšanju stanja, završavam ovu pčelarsku sezonusu i razgovor s vama. Volio bih da ste više komentirali moja razmišljanja - javno. Nadam se da će sljedeće godine autor mješćnih razmišljanja biti provokativniji i izazvati one koji su bili na granici da nešto napišu. U pčelarstvu je možda više nego u drugim granama poljoprivrede važno biti otvorenog uma, ali kako je davno rekao jedan mudar čovjek: "Ne toliko da vam mozak ispadne na cestu." Svi početnici koji su bili imalo zainteresirani, sada vjerojatno planiraju nešto novo kako bi poboljšali svoj način rada.

Oni kojima je naše druženje bilo dosadno i beskorisno, imaju divnu mogućnost da sljedeće godine svoje mišljenje iznesu u našem časopisu, što će u Uredništvu s oduševljenjem dočekati.

Ostalo je mnogo tema koje smo samo načeli (vosak, trutovi, genetička stabilnost...) i možemo se nadati da će se javiti oni koji su u nekom uskom području veoma iskusni i obaviješteni, a mi ostali ćemo nakon prvog mraza odbrojavati barem 21 dan kako bismo mogli za manje hladnog dana provesti zimski tretman protiv varoe. Što u tome trenutku prolaze matice, možemo samo nagađati, ali eto nepresušne teme za raspravu.

Ostajte dobro i zujno!

ZNAKOVI VAPNENASTOG LEGLA NA PODNICI, FOTO: V. LESJAK

Nikola
Car,
dr.vet.med.
Istraživač -
mikrobiolog
iz Zagreba

Briga o zdravlju pčelinjih zajednica u rujnu

Budući da se krajem ljeta broj pčela unutar zajednice smanjuje, a broj varoa povećava, nakon posljednjeg vrcanja meda potrebno je stupanj invazije pčelinje zajednice varoom smanjiti na najmanju moguću razinu primjenom sredstva za suzbijanje varooze. Time se osigurava normalan razvoj zimskih pčela krajem ljeta i početkom jeseni. Istodobno je potrebno tretirati sve zajednice na pčelinjaku.

Tijekom ovog razdoblja života pčelinje zajednice razvijaju dugoživuće zimske pčele. One su zadužene za prehranu pčelinjeg legla krajem zime i početkom proljeća. O njima ovi-si nastavak života pčelinje zajednice u novoj pčelarskoj sezoni. Stoga, broj i vitalnost zimskih pčela usko su povezani s uspješnim prezimljavanjem i proljetnim razvojem pčelinje zajednice. Budući da se krajem ljeta broj pčela unutar zajednice smanjuje, a broj varoa povećava, nakon posljednjeg vrcanja meda potrebno je stupanj invazije pčelinje zajednice varoom smanjiti na najmanju moguću razinu primjenom sredstva za suzbijanje varooze. Time se osigurava normalan razvoj zimskih pčela krajem ljeta i početkom jeseni. Istodobno je potrebno tretirati sve zajednice na pčelinjaku. U ovom vremenskom razdoblju, osim mravlje kiseline, čija je uporaba opisana u prethodnom broju ovog časopisa, mogu se primjenjivati dimna (npr. Varolik) ili kontaktna (npr. Varodal, Bayvarol strips, Gabon PA 92) sredstva za suzbijanje varooze.

Varolik je otopina koja se primjenjuje dimljenjem pomoću samogorivih dimnih listića. Dijelatna tvar ovog pripravka za suzbijanje varooze je amitraz. Ovaj kontaktni akaricid remeti funkciju živčanog sustava grinde Varroa destructor i uzrokuje otpuštanje varoa s tijela pčele. Također, umanjuje nesivost varoa, a snesena jaja nisu vitalna. Varolik se primjenjuje 3 puta u razmaku od 7 dana. Tretiranje se provodi predvečer kada su sve pčele u košnici, a vanjska temperatura nije niža od 10 °C. Neposredno prije dimljenja potrebno je pripremiti košnicu. Sa svake njezine strane izvadi se po 1 okvir. Ostali okviri se razmaknu, a u sredini se ostavi slobodan prostor za umetanje praznog okvira s tinjanjućim samogorivim dimnim listićem. Na gornju trećinu samogorivog listića kapne se odgovarajuća količina pripravka. Za pčelinje zajednice koje zaposjedaju 1 LR nastavak, potrebne su 2 kapi pripravka, a za pčelinje zajednice koje zaposjedaju 2 LR nastavka, potrebne su 4 kapi pripravka. Da spriječimo nepotrebno udisanje para amitraza, listiće pripremljene za primjenu držimo u potpuno zatvorenoj posudi, koja nam služi samo za tu svrhu. Listić natopljen pripravkom, žicom se pričvrsti da okomito visi na praznom okviru u košnici. Donji kraj listića zapali se i odmah ugasi, tako da

tinja. Okvir s dimnim listićem stavi se na prethodno pripremljeno mjesto u košnici. Prilikom tinjanja listića otvor na letu se suzi tijekom jednog sata. Jedan sat nakon završenog dimljenja provjeri se da li je listić sagorio. Ako nije, treba ga ponovno zapaliti ili upotrijebiti novi. Postupak dimljenja pčelinje zajednice amitrazom moguće je provesti pomoću uređaja za upuhivanje, koji je izrađen za ovu namjenu. Ispušnicijev uređaja, kroz suženi otvor leta, stavimo u unutrašnjost košnice tako da kraj ispušne cijevi bude na sredini podnice. Listić natopljen dimnim sredstvom za suzbijanje varooze složi se u obliku harmonike. Zapali se i odmah ugasi tako da tinja te se stavi u predviđeni otvor na početku ispušne cijevi. Uređaj za upuhivanje uključi se i njegov ventilator upuhuje stvoreni dim u košnicu. Uređaj potiče tinjanje samogorivog listića te skraćuje vrijeme primjene dimnog sredstva jer prethodno nije potrebno pripremiti košnicu za dimljenje. Nakon primjene amitraza

dimljenjem, varoa koja se otpusti s pčela, najčešće ne ugiba te je nakon određenog vremena ponovno sposobna za invaziju pčela. Stoga, prije dimljenja potrebno je na podnicu košnice staviti podložak ili hvatač varoa s kojeg se nakon 12 do 24 sata otpala varoa skupi i zapali. Kako bismo potpuno onemogüili ponovnu invaziju pčela otpalom varoom, na podložak podnice možemo staviti papir premazan jestivim uljem, koji sprečava kretanje varoe. Taj papir s otpalom varoom se nakon 12 do 24 sata izvadi s podloška košnice i zapali. Tijekom rada potrebno je nositi zaštitne rukavice i zaštitnu masku za usta i nos s plinskim filtrom.

Kontaktna sredstva za suzbijanje varooze imaju sličan mehanizam djelovanja i način primjene, a razlika je u aktivnoj tvari koju sadržavaju. Varodal je akaricidna drvena vrpca natopljena amitrazom, Bayvarol je PVC-vrpca impregnirana flumetrinom, a Gabon je vrpca izrađena od smjese polimera i impregnirana akrinatrinom. Aktivna tvar tih kontaktnih sredstava za suzbijanje varooze u malim količinama procesom difuzije dospijeva na površinu vrpcu. Pčele prolazeći po vrpcu, dolaze u izravan dodir s aktivnom tvaru. Socijalnim kontaktom ta tvar se raspodjeli među svim pčelama u košnici. Aktivna tvar remeti funkciju živčanog sustava varoe, pa se one otpuštaju s tijela pčela i ugibaju u košnici. Ovi se pripravci ne smiju koristiti dok je aktivnost pčela smanjena, pa tijekom čitavog razdoblja njihove primjene vanjska temperatura mora biti viša od 10 °C. Vrpce je potrebno staviti u malo razmaknute ulice između granične crte legla i vjenca peludi (npr. 2. do 3. i 8. do 9. ulica). Pri stav-

ljanju vrpcu valja paziti da one slobodno vise kako bi pčele mogle prolaziti uz njih s obje strane i dolaziti u kontakt s aktivnom tvari pripravka. Za pčelinje zajednice koje zaposjedaju 1 LR nastavak, potrebne su 2 Varodal ili 2 Gabon ili 4 Bayvarol vrpce, a za pčelinje zajednice koje zaposjedaju 2 LR nastavka, potrebne su 4 Varodal ili 4 Gabon vrpce ili 8 Bayvarol vrbaca. Varodal i Gabon vrpce ostavljaju se u košnici 4 tjedna, a Bayvarol vrpce najmanje 4 do najviše 8 tjedna. Poslije toga akaricidne vrpcu se vade iz košnice i zapale. Pri rukovanju vrpccima, potrebno je imati zaštitne rukavice. Nakon rada rukavice i ruke moramo dobro oprati vodom i sapunom. Folija u kojoj su akaricidne vrpcu, smije se otvoriti tek neposredno prije primjene. Akaricidne vrpcu se ne smiju upotrijebiti više puta ili ako je originalna ambalaža bila otvorena, jer više nisu učinkovite u suzbijanju varooze. Držanje akaricidnih vrpcu kraće ili dulje od predviđenog vremena uzrokovat će slabiju učinkovitost aktivne tvari i razvoj otpornosti varoe na akaricide. Pojava ostatka aktivne tvari u pčelinjim proizvodima javit će se u okolnostima korištenja prevelikog broja vrpcu, ako se one drže u košnici dulje od predviđenog i ako se upotrebljavaju u vrijeme pčelinje paše. Nakon jednokratne primjene ovih pripravaka vosak se ne smije upotrebljavati za izradu pripravaka koje koriste ljudi. Pri višekratnoj primjeni ovih pripravaka veća koncentracija akaricida može se nakupljati u vosku. Stoga je potrebno svake godine promijeniti 1/3 okvira sa saćem, odnosno svake 2 do 3 godine potpuno promijeniti saće u košnici. Također dobrom pčelarskom praksom osigurava se zdravstveno ispravan med.

ELEKTRIČNA DIMILICA ZA UPUHIVANJE AMITRAZA, FOTO: V. LESJAK

Snelgrova daska

Snelgrova daska ima jedan par leta s prednje i jedan par sa zadnje strane veličine 80 do 100 mm, od kojih jedno ide prema gornjem tijelu košnice, a drugo prema donjem. Sva se leta mogu potpuno otvoriti, odnosno zatvoriti.

Na sredini daske izrezan je otvor veličine 100 × 200 mm, koji je zamrežen s obje strane, a razmak između mreža je 8 do 10 mm.

Snelgrova daska je dio pčelarske opreme (alat), koji služi za vodoravno pregradjivanje pčelinje zajednice, pa je pčelari još nazivaju "horizontalna pregradna daska". Daska je ugrađena u drveni okvir veličine vanjske i unutarnje mjere košnice, kojom pčelarimo (slika 1). Kada se postavi između dva tijela košnice, razmak između daske i okvira s gornje strane je 15 mm, a s donje strane 25 mm. Na sredini daske izrezan je otvor veličine 100 × 200 mm, koji je zamrežen s obje strane, a razmak između mreža je 8 do 10 mm.

SLIKA 1.

Snelgrova daska ima jedan par leta s prednje i jedan par sa zadnje strane veličine 80 do 100 mm, od kojih jedno ide prema gornjem tijelu košnice, a drugo prema donjem. Sva se leta mogu potpuno otvoriti, odnosno zatvoriti.

Tu dasku pčelari upotrebljavaju u raznim situacijama da si olakšaju pčelarenje. Potrebno je istaknuti da je to osnovna oprema (alat) pčelara koji pčelare s udvojenim pčelinjim zajednicama.

Ovom prigodom želim prikazati kako se i u koje svrhe Snelgrova daska koristi na vlastitom pčelinjaku:

- tu dasku koristim kod umnožavanja pčelinjih zajedница, odnosno pri uvođenju mladih matica (zamjena starih) i
- kad se privremeno prihvataju rojevi.

UVODENJE MLADE MATICE U PČELINUZAJEDNICU

Osnovni uvjet jest da posjedujemo mladu oplodjenu maticu, iz vlastitog uzgoja ili kupljenu od uzgajivača

matica, koju sada treba uvesti u zajednicu. Ovdje se radi o LR košnici, koja se sastoji od plodišta (A) s maticnom rešetkom; polunastavka (C) i medišta (B) (slika 2); to radimo na sljedeći način:

SLIKA 2.

Medište (B), spuštamo na podnjaču te se normalno oduzmu okviri s medom ako ga ima, dodaje se jedan okvir zatvorenog legla iz plodišta (treba paziti da se ne prenese matica), ostalo su prazni okviri s uredno izgrađenim mladim saćem (slika 3). Na okvire se postavlja kavez s mladom oplodenom maticom (slika 3a), pa matična rešetka (slika 3b) te polunastavak (C) (slika 3c).

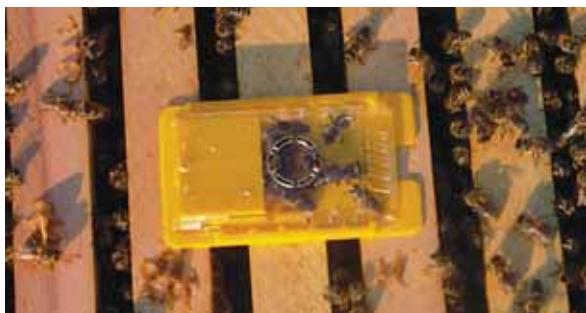
Na polunastavak se postavlja Snelgrova daska (slika 4) sa zatvorenim prednjim, a otvorenim zadnjim letom, koje ide prema gornjem tijelu košnice (zatvoreno je leto koje ide prema donjim dijelovima košnice). Na tu se dasku postavlja plodište (A) sa starom maticom (slika 5), postavi se hranilica i ulije pola litre

SLIKA 3.

SLIKA 3.a

SLIKA 3.aa

SLIKA 3.b

SLIKA 3.c

šećernog sirupa te poklopi. Sada će sva izletnica izići na leto sa zadnje strane Snelgrove daske (slika 5a) i vratiti se u košnicu na svoje staro leto s prednje strane kod mlade matice. Mlada matica će biti oslobođena iz kaveza i za nekoliko dana će početi leći, a stara neće niti prekidati. Sada se otvaraju nove mogućnosti, ovisno o cilju i uvjetima koji vladaju u prirodi, o kojima ćemo nešto reći drugom prigodom, jer ovdje je tema Snelgrova daska.

SLIKA 4.

SLIKA 5.

SLIKA 5.b

PRIHVAT ROJA

Više puta u proljeće se dogodi da priroda učini svoje, pa se pusti nekoliko rojeva ili neke pčelinje zajednice krenu u rojevni nagon kada nam to najmanje odgovara. Obično ili nedostaje košnica ili se ne želi povećati pčelinjak. Tada je od velike pomoći Snelgrova daska i samo jedan nastavak. Nastavak se postavi na tu dasku (daska zamjenjuje pod), otvoriti jedno leto prema nastavku, strese se roj (ako se pustio) i postaviti na bilo koju pčelinju zajednicu (slika 6), ovisno o tome što se želi dalje s njirne, a izbor je velik. Druga mogućnost je ako se utvrdi da je zajednica ušla u rojevi nagon. Snelgrova daska i nastavak tada mogu dosta pomoći, opet ovisno o izboru pčelara, da li u nastavak složiti okvire s leglom i starom maticom bez matičnjaka ili bez stare matice s matičnjacima. Treba samo paziti da se ne ostavi više od dva matičnjaka, u suprotnom se može dogoditi da svaka novoizašla matica pobegne s manjim brojem pčela, odnosno s malim rojem.

SLIKA 6.

Uloga mlade matice u pčelinjoj zajednici

Dr. sc. Zdravko Laktić, pčelar i uzgajivač matica iz Belog Manastira i član Uredništva Hrvatske pčele

Dobra kvalitetna matica je bogatstvo, snaga i produktivnost pčelinje zajednice.

Ako je matica kvalitetna - kvaliteta ne košta, ona plaća.

Ako pčelar prepozna tu kvalitetu matice kod pojedinog registriranog uzgajivača, i ako ona završi na njegovu pčelinjaku, vrlo je vjerojatno da će finansijski poboljšati stanje svojeg pčelinjaka.

UVOD

Nisam siguran u to da li je o maticama koje užgajamo u našoj pčelarskoj udruzi ne-skromno reći sljedeće:

Dobra kvalitetna matica je bogatstvo, snaga i produktivnost pčelinje zajednice. Ako je matica kvalitetna - kvaliteta ne košta, ona plaća.

Ako pčelar prepozna tu kvalitetu matice kod pojedinog registriranog uzgajivača, i ako ona završi na njegovu pčelinjaku, vrlo je vjerojatno da će finansijski poboljšati stanje svojeg pčelinjaka.

No, s obzirom na gospodarski položaj našega pčelarstva, nije nelogično očekivati da će pčelar češće skupljati rojeve s grane nego kupovati selekcionirane matice. Nije li nam upravo ova godina pokazala takovo stanje.

Držim da je mnogim našim pčelarima poznato što znači rojenje i što znače po kvaliteti rojevi matičnjaci, pa neću o tome na ovome mjestu šire pisati.

O ČEMU OVISI KVALITETA PČELARSKE PROIZVODNJE?

Želimo li objektivno ocijeniti pčelarsku proizvodnju, ne možemo reći da nam uspjeh pčelarenja ovisi samo o kvaliteti matice. U stručnom smislu to bi bilo posve pogrešno.

Većina stručnjaka slaže se da ako želimo imati dobru proizvodnju meda i drugih proizvoda, moramo ispuniti 5 temeljnih uvjeta:

1. Dobra matica s neograničenom snagom.
2. Obilje meda i peluda u košnici tijekom cijele godine.

STAROST MATICE UTJEĆE NA POSTOTAK PREŽIVLJAVANJA PREKO ZIME, FOTO: V. LESJAK

3. Dovoljno prostrana košnica, koja neće ograničavati maticu u leženju jaja, ali istodobno neće ograničavati pčelama spremanje nektara - meda i peluda.

4. Pripremiti pčelinju zajednicu da bude u punoj snazi za glavnu pašu.

5. Sprečavati i liječiti pčelinje bolesti.

Pet spomenutih zahtjeva pokazuju da bez kvalitetne matice ni pčelinje zajednice neće biti produktivne. Dakle, ako ih ne zadovoljimo provodeći svoj menadžment, ni genetski odlična matica neće spasiti proizvodnju.

U ovome članku neću govoriti o svima gore nabrojenim uvjetima. Naime, prema savjetu našeg urednika dipl. ing. agr. Vedrana Lesjaka, pojasnit ću neke podatke o prvoj točki, a to je uloga matice.

Prvi uvjet za uspješno pčelarenje dobra je i kvalitetna matica.

Pod pojmom kvalitetna matica prije svega mislimo na njezinu sposobnost u nesenju jaja. Tako matica visoke kvalitete na vrhuncu sezone snese 2000 - 2500 jaja na dan. O nesivosti matice ovisi snaga zajednice pri skupljanju nektara u početku pčelarske sezone.

Navest ću istraživanja vezana za nesivost matice i učinak te nesivosti. Pčele tijekom proljeća i ljeta žive 30 do 35 dana. Ako matica nese po 1000 jaja na dan, znači da će se jednodnevno izleći po 1000 pčela i tijekom 30 do 35 dana u zajednici će se nakupiti 30 do 35 tisuća pčela ili 3 do 3,5 kg. Nadalje, ugibat će oko 1000 komada starih pčela, što znači da će težina pčelinje zajednice biti 3 do 3,5 kg.

Uzmimo sada kao primjer drugu pčelinju zajednicu, čija matica ima sposobnost nesti 1500 jaja na dan. U toj zajednici količina pčela doseže 4,5 - 5,25 kg.

Na kraju postoje podaci da će matica koja nese 2000 jaja na dan omogućiti da njezina zajednica na dan teži 6 do 7 kilograma. Što znači pčelariti s pčelinjom zajednicom koja ima tu snagu, nije potrebno tumačiti pčelaru.

Kako se selekcijom dolazi do takvih matice, nije predmet ovoga stručnog članka. Ipak, pčelaru se ovdje može dati informacija, koja mu djelomice može pomoći. Naime, pretežno velike i teške matice imaju duže jajčane cjevčice, gdje se istodobno razvija 5 ili 6 jaja, a male matice imaju kratke jajčane cjevčice,

pa se istodobno razvijaju 2 ili 3 jaja. To bi značilo da treba kupovati velike krupne matice.

Što znači krupna matica, pokazat će nam rezultati sljedećeg pokusa. Jako krupne matice imale su oko 170 jajčanih cjevčica u jednometre jajniku, a njihove zajednice dale su 27,6 kg meda. U istim uvjetima pokusa male matice, koje su imale 109 jajčanih cjevčica, dale su sa svojim zajednicama samo 19,2 kg meda.

ŠTO ZNAČI MLADA MATICA U PČELINJOZAJEDNICI?

Na terenu je često da pčelar ne zna koliko mu je matica stara u pojedinoj pčelinjoj zajednici i odakle potječe. Prema oznakama i boji možemo znati iz koje godine potječe naša matica. Postoji međunarodni sporazum iz 1950. godine, koji regulira kakvim se bojama označavaju matice.

Matice se označavaju ovako:

Ako godina završava sa 1 ili 6, boja godine je bijela.
Ako godina završava sa 2 ili 7, boja godine je žuta.
Ako godina završava sa 3 ili 8, boja godine je crvena.
Ako godina završava sa 4 ili 9, boja godine je zelena.
Ako godina završava sa 5 ili 0, boja godine je plava.

Matice se mogu označavati i tako da se na njih lijepli opalitna pločica, koja ima boju za godine istu kako je gore navedeno, a pločice imaju brojve od 1 do 99. Valja skrenuti pozornost i na to da pčelar stavi označenu maticu u svoju zajednicu, a nakon određenog vremena ustanovi da ima maticu bez ikakve označke na sebi. Gdje je tu problem? Ili je kvaliteta boje bila slaba i pčele su ju odstranile s matice, ili neobojena matica nije ona koju je pčelar stavio u tu zajednicu.

Međutim, ako bi uzgajivač označio maticu opalitnom pločicom, ona bi se u pravilu dugo i čvrsto držala (možda i cijeli matični vijek).

Pitanje je zašto se tako ne radi? Upotreba te tehnologije traži puno više radnog vremena i ne uklapa se u postignute cijene matice. Možda bi rješenje bilo da se kupac i prodavatelj matica dogovore o naknadni za postavljanje opalitnih pločica.

ZAŠTO NAM JE VAŽNO ZNATI KOLIKO JE NAŠA MATICA STARΑ, ODNOŠNO U KOJOJ JE GODINI ROĐENA?

Taj nam je podatak važan jer i o starosti matice ovisi produktivnost njezine zajednice i zimsko - proljetno preživljavanje.

Pčelinja zajednica s mladom jednogodišnjom maticom skupi 42 % više meda, a s dvogodišnjom 20 % više od zajednice s trogodišnjom maticom.

Gubici matice u zajednici koja ima jednogodišnju maticu su oko 0,1 %, zajednica koja ima dvogodišnju maticu ima veći gubitak, koji iznosi 2,9 %, a trogodišnje matice se gube oko 10 %. Dakle, i o starosti matice ovisi uspješnost zajednice.

Pčelar pri ocijenjivanju svojih mladih matice mora znati da one pravu kvalitetu dostižu kada svaka od njih zadeže najmanje tri okvira.

NEJEDNOLIČNO ZALEŽENO LEGLO, FOTO: V. LESJAK

ZAŠTO PČELARI INZISTIRAJU NA NABAVI ŠTO RANIJIH MATICA ?

Pčelari imaju velike zahtjeve da si nabave rane svibanjske matice. Uz pomoć tih ranih matice oni provode reprodukciju na svojem pčelinjaku i proširuju postojeći fond zajednica. Naravno, nastoje što je prije moguće sanirati zimske gubitke. Svibanj i lipanj su mjeseci kada i same pčelinje zajednice bujaju i počnu se izrojavati, naravno, ako im pčelar dopusti. Smatra se da je najveće leženje matice krajem svibnja, a u sljedećim mjesecima varira ovisno o uvjetima okoline.

Na ovome mjestu treba iznijeti još jednu istinu o maticama, a odnosi se na matice koje su uzgojene u srpnju i kolovozu. Jasno je zašto pčelarima želim preporučiti upravo takve matice. One su, naime, uzgojene u pogodno vrijeme, za jakih paša i u veoma jakim zajednicama. Pčele tako jakih zajednica mogu ličinkama osigurati sve uvjete za pravilan razvoj. Matice legu više jaja u jesen, što je značajno za uspješno zimovanje njihove zajednice.

Možda je ipak važno podsjetiti na to kako nije dobro pustiti pčelinju zajednicu da sama mijenja maticu. Ta zajednica će veoma malo skupljati hranu i radit će svih 30 dana.

Ako se stara matica zamijeni neoplodenom, to je razdoblje smanjeno za 14 dana. Savjetujem staru maticu zamijeniti mladom oplođenom maticom već na početku paše. To treba napraviti, jer pokusi su pokazali da je u tome slučaju znatno povećan unos nektara (153 %).

NOVA MLADA MATICA, FOTO: V. LESJAK

Mr. sc. Sebastian Spiewok

Institut za zoologiju,

Sveučilište "Martin Luther", Njemačka

Apis mellifera capensis - uzrok velikih gubitaka u Africi

Kapensis je posebna pasmina medonosne pčele (*Apis mellifera*), jer su njezine radilice sposobne uzgojiti žensko potomstvo iz neoplodenih jaja.

Dugo vremena pčelari su se bojali da će se mnogo agresivnija afrička pčela nastaniti i u jugozapadnom dijelu te izbaciti pčelu kapensis s toga područja, no dogodilo se suprotno, što nitko nije očekivao.

RASPROSTRANJENOST PČELA U JUŽNAFRIČKOJ REPUBLICI

Južnoafrička Republika je postojbina dviju pasmina medonosne pčele (*Apis mellifera*). Dok poznata afrička pčela (*A. m. scutellata*) obitava u sjevernom dijelu, jugozapadni dio dom je pčele kapensis (*A. m. capensis*). Dugo vremena pčelari su se bojali da će se mnogo agresivnija afrička pčela nastaniti i u jugozapadnom dijelu te izbaciti pčelu kapensis s toga područja, no dogodilo se suprotno, što nitko nije očekivao.

Kapensis je posebna pasmina medonosne pčele (*Apis mellifera*), jer su njezine radilice sposobne uzgojiti žensko potomstvo iz neoplodenih jaja. Naime, još početkom XX. st. istraživači Onions (1912) i Jack (1917) utvrdili su da neke pčelinje zajednice s lažnim maticama žive znatno duže nego što je uobičajeno. Razlog tome je prisutnost tzv. partenogenetskih radilica, koje u određenoj mjeri mogu zamjeniti odraslu populaciju radilica. Opće je poznata priča o partenogenezi i nastanku trutova. Dzierzon je davne 1845. godine ustanovio da se trutovi razvijaju iz neoplodenih jaja matice. Poslije je potvrđeno da trutovi imaju polovičan ili haploidan (16) broj kromosoma u odnosu prema radilicama i matici, koji imaju diploidan broj kromosoma (32). Jednostavnim rječnikom, partenogenetske radilice su nastale od radilica, tj. lažnih matica kojima su nabujali jajnici te su uz trutovska snesle i radilička jaja. Genetičari tu

pojavu (thelytoky) opisuju kao posljedicu spajanja dviju haploidnih jezgri u jednu tijekom spolne diobe stanica (mejoze). Takva jedinstvena jezgra dalje se neometano razvija i nastane partenogenetska radilica s diploidnim brojem kromosoma. Mogućnost da lažne matice uz trutove proizvode i radilice razmjerno je mala u europskim pasmina pčela. Primjerice, Tucker (1958) je utvrdio da je šest, od osam pčelinjih zajednica s lažnom maticom proizvelo samo jednu ili nekoliko partenogenetskih radilica po zajednici. Visoku pojavnost partenogenetskih radilica susrećemo kod afričke pasmine pčela *A.m.capensis*, koja je bila predmet mnogih istraživanja.

Valja istaknuti da su te partenogenetske radilice ubiti genetske kopije svojih majki; odnosno popularno rečeno, klonovi radilica koje nesu. Kada zajed-

LEGLO LAŽNE MATICE

nica pčela kapensis izgubi maticu, pojedine radilice nakon samo tri dana počnu nesti jaja. Neke od tih radilica mogu se razviti u pseudomatice. Njihove mandibularne žlijezde proizvode feromone koji inhibiraju razvoj jajnika drugih radilica, a ubrzo će se oko pseudomatica formirati i red pratilja. Valja reći da se pseudomaticice ponašaju kao prave matice. Mogu snesti jedno jaje u stanicu (do 200 jaja na dan). Iz tih jaja zajednica može uzgojiti novu maticu ili može s pseudomaticom živjeti duže razdoblje. Takve pseudomaticice pasmine kapensis duže žive (3 do 5 mjeseci) nego lažne matice drugih pasmina medonosne

pčele, koje žive samo do 10 dana. Unatoč spoznaji da se iz zajednica s partenogenetskim radilicama mogu uzgojiti matice, to ipak nije čest slučaj čak ni kod pasmine A.m.capensis. Vjerovatno pčele odgajateljice nisu u mogućnosti prepoznati spol jedne ili nekoliko ličinaka koje će postati partenogenetske radilice, a i prisutnost feromona koje proizvode pseudomaticice ima inhibirajući učinak.

KAPENSIS PČELA KAO NAMETNIK

Uz spomenute karakteristike, radilice pčela kapensis sposobne su parazitirati na drugim zajednicama. Već prije sto godina, pčelari su zabilježili da radilice pčela kapensis mogu preuzeti zajednice afričke ili europske pčele ako se drže na istome pčelinjaku. Kad pčele kapensis uđu u tuđu zajednicu, drže se podalje od matrice, čime smanjuju negativan utjecaj matičnih feromona na razvoj njihovih jajnika. Unutar takve zajednice pčele kapensis počinju se ponašati dominantno te ih domaće pčele često hrane. Posljedično, nagli unos hrane omogućuje brz razvoj njihovih jajnika i proizvodnju feromona te one u konačnici postaju pseudomaticice. Radilice obično prepoznaju jaja koja nije izlegla njihova matica i uklone ih. No, domaće radilice ne uklanjuju jaja pčela kapensis, nego naprotiv hrane njihov podmladak. Podmladak se ponaša kao matica i ne sudjeluje u poslovima u košnici, hranjenju i odgajanju legla. S umanjenom brigom za leglo, zajednica slabi i na kraju ugine. Domaća matica može uginuti u borbi s pseudomaticicom ili ju zanemare njezine kćeri.

Tijekom mnogo godina, uobičajena seljenja pčelara s pčelama kapensis u područja afričke pčele (*Apis mellifera scutellata*) nisu imala nikakve posljedice. No, 1990. godine u jednoj od zajednica afričke pčele (*A.m.scutellata*) pronađena je linija klonova pasmine *A.m.capensis*, koja je bila veoma dobro prilagođena socijalnom parazitiranju.

Godinu dana nakon te kobne selidbe, profesionalni pčelari s različitih područja žalili su se na neobrašnjeno masovno uginuće zajednica.

Njihove zajednice imale su:

- smanjenu aktivnost u skupljanju nektara i peluda
- izrazito borbeno raspoloženje pčela na ulazu u košnicu i unutar nje
- mnogo pseudomatica
- brojna jaja unutar jedne stanice
- rešetkasto leglo i
- relativno tamne mlade pčele.

Iako je bilo mnogo jaja u stanicama legla, radilice se nisu brinule za leglo i zajednica je na kraju uginula. Taj sindrom uginuća pčelinjih zajednica pčelari su nazvali „nevola kapensis“ (The Capensis calamity). Sljedećih godina uginuća su se proširila na druga područja, što je u konačnici drastično smanjilo profesionalno pčelarenje u Južnoafričkoj Republici. Logično je bilo da se proizvodilo manje meda, a cijene su se udvostručile. Prvi put dopušten je uvoz meda kako bi se zadovoljila potražnja.

Nakon zaključka da je kapensis glavni krivac, državi teritorij podijeljen je na dio gdje živi afrička pčela i onaj koji nastanjuje pčela kapensis. Od tada pčelarima nije dopušteno prelaziti te granice sa svojim pčelama. Sve sumnjuive zajednice trebale su biti uništene.

Nažalost, danas ne postoji nijedno valjano i detaljno istraživanje o trenutnoj situaciji „nevola kapensis“. Postoje samo anegdote prema kojima neki profesionalni pčelari još uvijek gube 75% svojih zajednica. Međutim, smatra se da je većina pčelara prilagodila način pčelarenja novim uvjetima, uvodeći stroge protumjere.

Domaći znanstvenici smatraju da će se problem sam riješiti u roku dvije godine ako se pčelari odreknu seljenja pčela i izmjene materijala (okviri s leglom) između zajednica. No, još veća opasnost leži u uzgoju matice na ugroženome području. Komercijalni uzgoj matice u Južnoafričkoj Republici nije uobičajen, ali ako neki od uzgajivača slučajno uzgoji maticu iz ličinaka pseudomaticice, njezin podmladak će biti još više poguban.

UPOZORENJE ZA SVE NAS

U vezi s raspravama koje se posljednjih godina vode o ograničenju uvoza pčelinjih zajednica u Europu, kako bi se spriječio unos drugih parazita, treba istaknuti da je uzrok katastrofe u Južnoafričkoj Republici jedna pseudomatica kapensis. Mnogo godina prije lаз pčela kapensis na područje afričke pčele nije imao posljedica. Nitko nije mislio da će problem postati pčela kapensis. No, jedinka posebno dobro prilagođena na parazitizam promijenila je sva prijašnja razmišljanja. Valja reći da su izrazito male mogućnosti (gotovo nikakve) da se u Hrvatskoj pojavi sličan scenarij. No, gubici koje su izazvale pčele kapensis potvrđuju kako je teško realno prognozirati moguće štete uslijed napada nekih drugih nametnika i mikroorganizama. Stoga bi zabranu uvoza pčela i genetskog materijala iz „sumnjivih zemalja“ trebalo shvatiti veoma ozbiljno.

Dopunio: Zlatko Tomljanović, dr. vet.med.

Preveo: Vedran Lesjak, dipl. ing. agr.

VEĆI BROJ JAJA U STANICAMA SAĆA

Botulizam i med

**Zlatko Tomljano-
vić, dr.vet.med.** i
profesionalni pčelar i
predsjednik Izdavač-
kog savjeta časopisa
Hrvatska pčela

Dojenački botulizam - bolest nastaje kad novorođenče proguta spore bakterije Clostridium botulinum. Uglavnom se javlja u dobi od 3 tjedna do 6 mjeseci života, ali je utvrđeno da su joj bebe podložne do prve godine života. Javlja se slabost mišića i djeca teško dišu. Klinički se bolest može očitovati već nekoliko sati nakon ulaska bakterije u organizam.

Nekoliko posljednjih mjeseci med se u dnevnim novinama našao u čudnom položaju. Naime, svi smo naviknuli (osim izvješća mjerodavnih sanitarnih inspekcija, koje ponекад mogu biti zabrinjavajuće) da se med spominje pozitivno kao prirodn i zdrav proizvod namijenjen svim dobnim skupinama. Pojednostavljeno, prema promijenjenom i dopunjeno Pravilniku o prehrani djece u vrtićima, koje je izradilo Ministarstvo zdravstva, med se našao na crnoj listi. Točnije, svrstan je u skupinu nepoželjnih namirnica, zajedno s gljivama, začinima, konzervansima, soli. Med je izbačen iz prehrane djece predškolske dobi zbog svoje velike energetske vrijednosti, štetnog učinka na dječje zube te mogućnost nastanka botulizma u beba. U međuvremenu je HPS žurno reagirao i zatražio od nekoliko priznatih znanstvenika da napišu što misle o energetskoj vrijednosti meda i njegovom mogućem učinku na pojavu karijesa u djece. Njihovi su dopisi bili potpuno suprotni novinskim naslovima. Održani su i razgovori s pomoćnikom ministra zdravstva i socijalne skrbi gosp. Nenadom Lamerom, u kojima je zaključeno da je med potreban upravo djeci predškolske dobi te da su novinski natpisi bili netočni. Budući da sam osobno sudjelovao u tim razgovorima

i pročitao Pravilnik, uvidio sam da su novinari zaista učinili propust. Objavili su da se med prema Pravilniku izbacuje iz prehrane za svu predškolsku djecu - što nije točno. Medom se prema spomenutom Pravilniku ne smiju hraniti djeca do jedne godine života. A u prehrani djece od jedne do sedme godine med, nažalost, nije uvršten kao poželjna namirnica, nego naprotiv uopće nije spomenut. Mi ovdje možemo verovatno dugo raspravljati o tome da li riječi „izostaviti“ i „izbaciti“ s popisa poželjnih namirnica imaju isto ili različito značenje. Međutim, šteta je učinjena ponajviše našim mališanima, a posredno i pčelarima. Na taj nedostatak u prehrani djece od 1. do 7. godine života HPS je upozorio djelatnike Ministarstva zdravstva. Održana je i konferencija za novinstvo, na kojoj je HPS predložio da se med vrati na popis poželjnih namirnica u prehrani djece od 1. do 7. godine života. Također je dogovorena daljnja suradnja kako bi se izbjegli mogući problemi u budućnosti. Razumljivo je da su objašnjenja o prevelikoj energetskoj vrijednosti meda i njegovu učinku na nastanak karijesa u djece kao razlog izbacivanja s popisa poželjnih namirnica doista neuvjerljiva, ali zašto se med strogo zabranjuje upotrebljavati u prehrani beba do jedne godine života? Upravo zbog prije navedenog razloga - dojenačkog botulizma.

Ta bolest nastaje kad novorođenče proguta spore bakterije Clostridium botulinum. Uglavnom se javlja u dobi od 3 tjedna do 6 mjeseci života, ali je utvrđeno da su joj bebe podložne do prve godine života. Javlja se slabost mišića i djeca teško dišu. Klinički se bolest može očitovati već nekoliko sati nakon ulaska bakterije u organizam. U pravilu se teškoće u

DJECA DO JEDNE GODINE STAROSTI NE SMIJU JESTI MED!

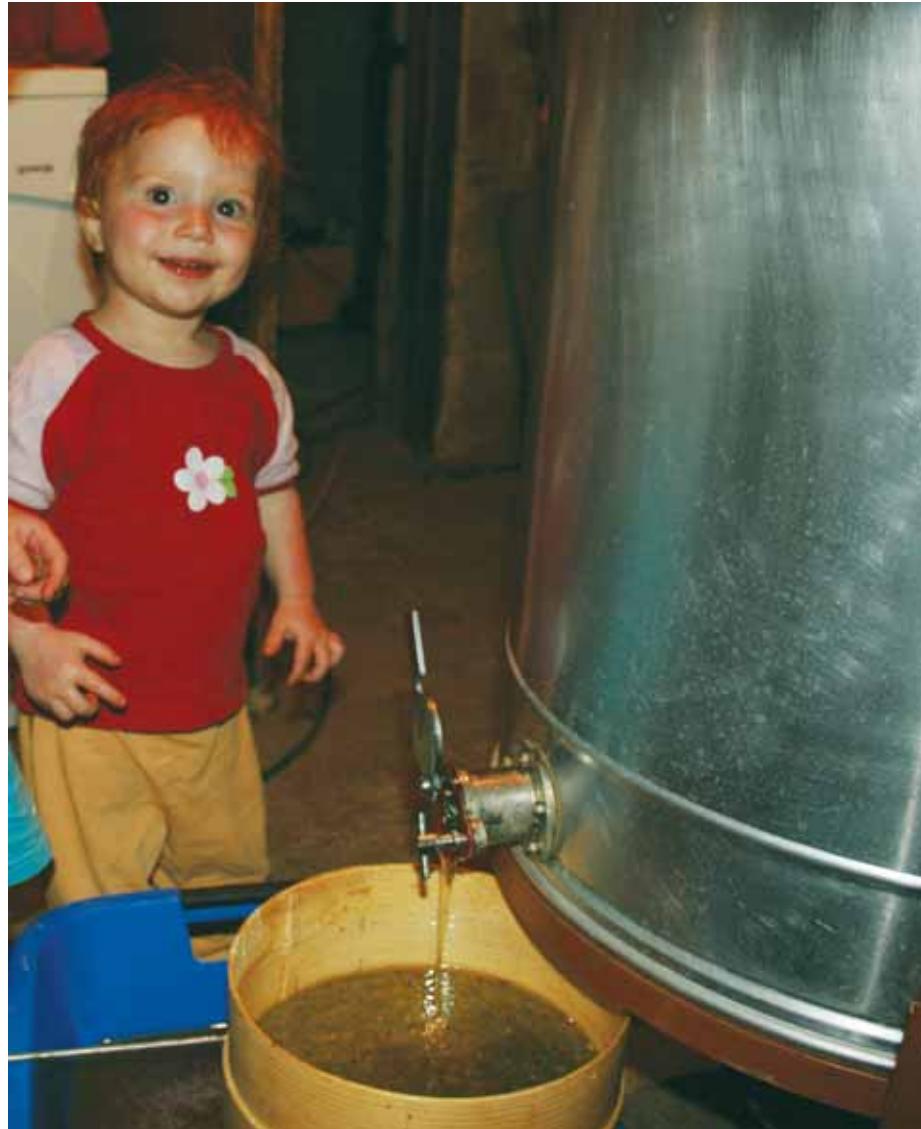
motorici, disanju i uzimanju hrane pojavljuju unutar 18 do 36 sati. Dijete treba smjestiti u bolnicu, a prognostički je bitno da preživi prvi nekoliko dana nakon što je utvrđen botulizam. Oporavak je uglavnom potpun ako se na vrijeme započelo s lječenjem. Međutim, pojavi li se respiratorna paraliza, prognoza je izrazito nepovoljna i bolest može biti fatalna.

Spomenute spore nalaze se u prašini, prljavštini, stolovima, ormarima, na sirovom voću i povrću, pa i u medu. Valja istaknuti da je navedena bakterija sveprisutna i unatoč uobičajenim mjerama čistoće i dezinfekcije može se pojaviti u navedenim namirnicama i medu. Mala djeca do jedne godine života nemaju posve razvijen probavni sustav (nedovoljna količina želučane kiseline; ne posjeduju još „dobre mikroorganizme“ koji preventivno štite organizam od „loših mikroorganizama“), pa spora koja dođe u njihovu probavu uskoro proklije i stvara toksin. Utvrđeno je da je taj toksin nekoliko tisuća puta jači od kobrinog otrova. Starija djeca i odrasle osobe ne mogu se otrovati na takav način, jer je njihov probavni sustav dovoljno razvijen da ukloni spore *Clostridium botulinum* prije njihova mogućeg štetnog učinka. Međutim, starija djeca i odrasli ipak mogu oboljeti od botulizma. Nastanak

bolesti u starije djece i odraslih (za razliku od beba) primarno uzrokuje već stvoreni toksin unutar hrane (konzerve) koju unosimo u organizam. Ne smijemo jesti konzerviranu hranu primijetimo li da je konzerva napuhnuta ili ako je sigurnosni otvarač na poklopцу iskočio prije nego što smo ga otvorili. Po izgledu hrane ne možemo procjenjivati njezinu sigurnost. Hrana ne mora biti lošeg okusa ili izgledati pokvareno, čak kada su u njoj prisutni toksini. Također, starija djeca i odrasle osobe mogu oboljeti od tzv. botulizma rane kada ju bakterija zarazi i tvori toksin unutar nje. U botulizam rane svakako možemo ubrojiti i slučajeve kad zemlja ili prljavština dospiju do pupka novorođenčeta, prije nego pupkovina otpadne (oko drugog tjedna starosti).

Statistički, učestalost dojenačkog botulizma je izrazito niska. Primjerice, svake godine oboli manje od stotinu beba u

SAD-u, a većina se potpuno oporavi. Međutim, uvijek se moramo pitati hoće li možda naše dijete biti jedno od 100-tinjak njih zaraženih botulizmom. Sa pčelarskog stajališta bitno je da se spore *Clostridium botulinum* mogu pronaći u medu. U SAD-u je 1978. godine prvi put med doveden u uzročno-posljedičnu vezu s nastankom dojenačkog botulizma. Godinu dana poslije provedeno je istraživanje na slučajno uzetim uzorcima meda iz američkih trgovina. Spore *Clostridium botulinum* pronađene su u 15% uzoraka meda (Brown 1979). Unatoč tome valja istaknuti da opasnost od uporabe meda u nastanku dojenačkog botulizma nije ništa veća od ostalih namirnica koje svaki dan upotrebljavamo u prehrani beba. Opasnost nastaje kada mlade mame, misleći opravdano da je med prirođan i zdrav proizvod, počnu ga davati suviše rano svojim bebama. Podsjetimo da je med sirov proizvod dobitven iz košnice i kao takav je odličan medij za spore *Clostridium botulinum*. Mnogi će se pčelari vjerojatno pitati kako to da se u medu mogu naći bakterije, a u literaturi se navodi da med pokazuje izrazito antibakterijsko djelovanje. To je djelomice točno jer, u pravilu, u medu nećemo naći živu, odnosno vegetativnu bakteriju, ali možemo naći tu istu bakteriju u obliku spo-

POMOĆ KOD VRCANJA

re. Naime, bakterije u nepovoljnim životnim uvjetima tvore spore koje im omogućuju dugotrajno preživljavanje. Utvrđeno je da spore sadržavaju jako malo slobodne vode u usporedbi s vegetativnim, tj. živim oblikom bakterije. Kada se spora ponovno nađe u povoljnim životnim uvjetima, ona proklije i prelazi u živi ili vegetativni oblik, koji će prouzročiti infekciju ili intoksikaciju kao u slučaju dojenačkog botulizma. Međutim, mi znamo da je med super zasićena otopina ugljikohidrata s izraženim svojstvom osmoze (hiperosmotski medij). Valja se prisjetiti da je osmoza proces u kojem tekućina prelazi s mesta manje prema mjestu veće koncentracije kroz polupropusnu membranu. Logično je stoga očekivati da će vegetativna ili živa bakterija u medu ubrzo biti uništena, jer će med izvući svu vodu (osmozu) iz nje i bakterija će dehidrirati. No, osmoza ne može pomoći ako se u medu nađu spore, jer one sadržavaju izrazito malo slobodne vode koju med procesom osmoze ne može izvući i spore ostaju žive.

Stoga nikada nemojte davati med djeci do godine dana života (u boćici, na bradavici, niti na bilo koji drugi način). Uostalom kad uđemo u Europsku uniju, na etiketi koju lijepimo na teglicu meda morat ćemo napisati: MED JE SIROV PROIZVOD -OPASNOST OD BOTULIZMA. Razumljivo je da to može biti negativna promidžba za med. No, ako na vrijeme širu društvenu zajednicu preko ovakvih članaka i objava u medijima obavijestimo i demistificiramo pitanje botulizma i meda, smatram da ćemo dobiti pozitivne bodove u javnosti. Primjerice, Austrijanci su tražili odgodu od 4 godine za obvezu stavljanja spomenutog teksta na teglice s medom. Ne znam što će tražiti naši pregovarači s EU-om niti koliko su uopće obaviješteni o toj problematiki, ali svakako treba dati vremena HPS-u da pripremi javnost.

S apiterapijskoga stajališta med je veoma važan u zacjeljivanju rana. Kad se med stavi na ranu, zavoji

se neće za nju zalistiti i poslijedično ju oštetiti. Med potiče angiogenezu (stvaranje novih krvnih žila za dovod kisika i hranjivih tvari do stanice) te stvara viskoznu prepreku, čime se smanjuje gubitak tekućine i umanjuje pristup drugim bakterijama. Sadržava enzime koji sudjeluju u obnovi tkiva, smanjuje eksudaciju i neugodan vonj. Aktiviranjem makrofaga oslobađa čimbenike rasta i potiče epitelne stanice za zacjeljivanje rane. No, problem može nastati ako na ranu stavljamo med koji sadržava spore Cl.botulinum. Logično je stoga očekivati da med koji se stavlja na ranu, ne smije sadržavati spore, jer će se razviti toksin, odnosno nastat će tzv. botulizam rane. U Novom Zelandu je dr. Molan razvio unosan posao prodajom meda manuka (vrsta meda) u ljevkarnama za zacjeljivanje rana. On tvrdi da je nužno svaki med koji stavljamo na rane izložiti gamazraćenju kako bi se moguće prisutne spore Cl.botulinum neutralizirale. Treba istaknuti da gamazraćenje uništava spore Cl.botulinum, ali antibakterijska svojstva meda ostaju sačuvana. Razumljivo je da bi se spore bakterije Cl.botulinum mogle inaktivirati kuhanjem u ekspresnom loncu na visokoj temperaturi, ali bi se onda uništila antibakterijska svojstva meda. S tehničko-pčelarskog stajališta bitno je reći da se australski pčelari koriste gamazraćenjem da dezinficiraju rezervno sače protiv spora Paenibacillus larvae (uzročnika američke gnjiloće). Nažalost, u Hrvatskoj taj oblik dezinfekcije rezervnog sača ne postoji, iako je bilo uspješnih pojedinačnih pokušaja. U konačnici valja ponoviti da bebama nije poželjno давati med do prve godine života, a pčelari bi provedbom uobičajenih mjera čistoće i dezinfekcije u pčelinjacima, vrcaonama i punionicama bitno smanjili pojavnost spora Cl.botulinum u medu. Svakako da će pčelarima u tome pomoći pridržavanje kodeksa „Dobre pčelarske prakse“ čiju će izradu uskoro potaknuti HPS.

DJEĆJI VRTIĆ

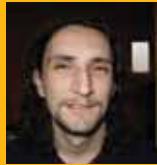
Pelud u prehrani i medicini

Pelud je, osim za pčele, vrlo vrijedan biološki materijal i dijetetski pripravak koji čuva zdravlje jer sadržava bjelančevine, šećere, vitamine, minerale, enzime, hormonalne tvari, eterična ulja, vodu, neprobavljiva vlakna u ovojnici peludnih zrnaca te antibioticke tvari. Ni u bilnjom ni u životinjskom svijetu ne postoji proizvod u kojem su svi prirodni sastojci tako uravnoteženi kao u peludu. Pelud ima najviše bjelančevina, u kojima je dvadesetak aminokiselina, prijevo potrebnih ljudskom organizmu. Među njima je naročito važna aminokiselina metionin. Zbog velike količine aminokiselina, pelud je korisno davati kao dijetetski proizvod dojenčadi i djeci u razvoju. Primjerice, od 22 poznate aminokiseline, sve su potvrđene u peludu, jednako kao brojni enzimi i koenzimi važni za dobru probavu (čak 5000 enzima i koenzima). Količina vitamina u peludu je tolika da ga Bezek (1975) naziva vitaminskim koncentratom. U njemu su zastupljeni svi vitamini. Oni nisu potrebni samo za prehranu, nego također utječu na živčani sustav, izmjenu tvari i probavni sustav. Zbog toga se pelud može upotrebljavati kao dodatak raznih lijekova.

Količina mineralnih tvari u peludu različita je, ovisno o vrsti biljke s koje potječe ili o podrijetlu, ali je sigurno veća od one u medu. Wahal je ustvrdio da u peludu ima šest puta više minerala nego u medu (cit. Bezek, 1975), a svi su nužni za normalan rad organizma. Većko značenje u peludu ima mast, jer sadržava 12 masnih kiselina, koje životinjski i ljudski organizam moraju uzimati hranom, jer ih sami ne mogu sintetizirati. Zbog nedostatka tih kiselina, nastaju oštećenja jetre i razne kožne bolesti, slabi tek i česti su poremećaji središnjeg živčanog sustava. Najvažnija tvar, lecitin, ugrađuje se u moždano tkivo i završetke živaca, a potreban je za njihovo normalno funkcioniranje. Hormonalne tvari koje sadržava pelud utječu na spolnu funkciju organizma. Pokus proveden na miševima kojima je u hranu dodan pelud pokazao je 70% veću plodnost nego u miševa kontrolne skupine (cit. Brence-Lazarus, 1994). Eterična ulja u peludi djeluju antibakterijski. Zbog navedenih sastojaka, pelud može poboljšati opće stanje organizma. Savjetuje se uzimati ga u kombinaciji s medom u omjeru 1:1 ili u omjeru 70% meda i 30% peluda. Pojedinci alergični na med, trebaju ga konzumirati izrazito malo ili je čak preporučljivo posve ga izostaviti iz prehrane. Prema iskustvu Stamboliena, oko 25 g peluda s medom na dan potiče jetru da pravilno metabolizira bjelančevine, što je kod bolesti jetre najčešće poremećeno (cit. Bezek, 1975). Dobre rezultate pri proširenju prostate slučajno su otkrili švedski liječnici u pacijenta koji nije podnosio antibiotike, pa je počeo uzimati pelud. Bezek (1975) navodi i iskustva liječnika Wortmana, koji je davanjem peluda s medom uspješno liječio djecu od cvjetnih alergija. Osim opisanog, u literaturi se pelud spominje kao tvar koja zbog svojeg sa-

stava omogućuje organizmu brzu obnovu psihičke i fizičke snage, nakon teških bolesti, operacija i dr. U humanoj medicini koristi ga se kao dodatak u liječenju kroničnih crijevnih bolesti, kronične opstipacije i kronične dijareje, kolitisa otpornih na liječenje antibioticima te u liječenju nekih bubrežnih bolesti. Dobri rezultati postižu se u liječenju staračke slabosti i arterioskleroze, a alkoholičarima pelud smanjuje apstinencijsku krizu (Brence-Lazarus, 1994). Pelud učinkovito ublažava depresivna stanja, a djelovanje na središnji živčani sustav je trajnije i bolje od ostalih tvari. Dijabetičarima povisuje podnošljivost na glukozu, pa se uz dodavanje vitamina C može smanjiti doza inzulina. Djelotvoran je i kao dodatak za liječenje raznih ekcema. Osim pozitivnih učinaka na ljudski organizam, peludna zrnca mogu prouzročiti alergijske reakcije. Kako smo spomenuli, u dodiru s vlažnom sredinom, sluznicom dišnih organa, posebice nosnom i očima zrnca peluda otpuštaju niz različitih kemijskih spojeva, među kojima su glikoproteidi, a oni uzrokuju alergije. Takvih se alergogenih spojeva u peludnom zrncu obično nalazi nekoliko, a novi se stalno otkrivaju. Tako su u peludu pelinolinskog limundžika - ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia L.*), vrste čiji je pelud jedan od poznatih alergena, 1925. god. utvrđena dva alergogena spoja, 1954. god. bilo ih je poznato već 11, a 1981. čak 52. Neki među njima su veoma jaki alergeni, pa je za pojavu alergije na ambroziju ponekad dovoljno samo 20 do 30 peludnih zrnaca u 1m^3 zraka. Drugi je takav primjer trava klupčasta oštrica (*Dactylis glomerata L.*), čiji pelud također sadržava tridesetak alergena. S obzirom na sve navedeno, pelud treba više koristiti za poboljšanje općeg stanja organizma, a to znači i za sprečavanje nastanka bolesti.

Vedran Lesjak,
dipl. ing. agr., urednik časopisa
i pčelar hobista

Predstavljeno skupljanje peluda

NA GEOLOŠKOM LOKALITETU RUPNICA, FOTO: V. LESJAK

UVoćinu je 24. lipnja održan skup na kojem je predstavljeno skupljanje peluda. Događaj su za pčelare Međimurja, točnije za članove Pčelarske udruge Agacija iz Čakovca organizirali pčelari Udruge Lipa iz Voćina. U divljem, ali istodobno idiličnom krajoliku Papuka skriva se popriličan broj pčelara i njihovih pčela. To ne bi bilo neobično da svi ne skupljaju pelud. Iz razgovora s njima neupućeni bi mogli zaključiti da se radi o opsesiji. Cjelokupna tehnologija pčelarenja u Voćinu prilagodena je proizvodnji peluda.

Pod vodstvom velikog entuzijasta Stjepana Brijačka, pčelari Voćina postali su najveći proizvođači peluda u Hrvatskoj. Većinu svježeg peluda prodaju organizirano preko zadruge, po 50 kuna kilogram.

Zadivljeni znanjem gospodina Brijačka, koje on nesebično prenosi već desetljećima, pčelari Čakovca odlučili su nešto novo o proizvodnji peluda dozнати baš u Voćinu.

Nakon dolaska pčelara u Voćin slijedilo je upoznavanje i zakuska. Domaćini su gostima ukratko ispričali

povijest Voćina i obavijestili ih o znamenitostima svojega kraja. Posjet su nastavili obilaskom pčelinjaka u okolini Voćina, pod vodstvom Milanka Jelinića. Vožnjom kroz lijep, ali ratom opustošen krajolik stigli smo do prvog pčelinjaka. To je bio pčelinjak njihovog člana, gospodina Ante Hrgića. Iako se savjetuje pelud vaditi iz skidača svaki dan, radi što uvjerljivije prezentacije, ovaj put nije izvađen dan prije. Gosti su na taj način mogli osobno doživjeti detaljan postupak sku-

pljanja i primarnog pročišćavanja peluda kroz mrežu. Na pitanje zašto se pelud mora skupljati svaki dan, odgovor je bio, zbog njegove pokvarljivosti, ali je također napomenuto da se manje količine ipak ne trebaju vaditi svakoga dana. Tko je pozorno promatrao kako pčele marljivo prolaze kroz rupice skidača, mogao je vidjeti i način na koji se grudice peluda skidaju s nožica pčela.

Toga dana, međimurski pčelari posjetili su tri pčelinjaka. Dva su bila Antina, a trećem je vlasnik bio naš vodič, gospodin Milanko Jelinić. Nakon obilaska tih pčelinjaka, vratili smo se u Voćin, gdje je pokazana jedna od metoda strojnog pročišćavanja peluda pomoću ventilatora te je bilo objašnjeno da postoji i zadnje ručno čišćenje koje zahtijeva najviše vremena, ali je nužno za postizanje visoke kvalitete peluda. Jednostavno i praktično izrađena naprava zadivila je sve nazočne pčelare, te ih zainteresirala da si oni sami nešto slično naprave.

Nakon praktičnog dijela prezentacije u prostorijama društvenog doma, održano je najavljen preddavanje i priređen ručak gostima iz Čakovca. Kako

PREDAVANJE STJEPANA BRIJAČKA, FOTO: V. LESJAK

NA PČELINJAKU ANTE HRGIĆA, FOTO: V. LESJAK

SKIDAČI PELUDA NA KOŠNICAMA, FOTO: V. LESJAK

je u programu najavljeno, gospodin Brijačak je sve zainteresirane pčelare obavijestio o pojedinostima skupljanja peluda. Da su pčelari bili zainteresirani za predavanje, pokazali su brojnim pitanjima na koje je gospodin Brijačak opširno odgovarao.

Nakon predavanja o tehnologiji preoizvodnje peluda gosti su upoznati s aktivnostima vezanim za pčelarstvo Papuka i općine Voćin. Prije sedam godina, točnije 2000. godine, na prijedlog gospodina Brijačaka izrađen je Program obnove ratom razorenog pčelarstva općine Voćin. Program obuhvaća školovanje domaćih pčelara i obnovu uništenih pčelinjaka, odnosno nastavni plan i program izobrazbe pčelara, katastar pčelinjih paša i najveći broj košnica na svakom stacionaru prema bonitetu paša.

Sukladno izradi katastra GPS uređajem označen je svaki pčelinjak i područja Parka prirode Papuk za koja su zaduženi pojedini pčelari da se o njima briju. Da bi se to moglo ostvariti, s Hrvatskim šumama i Parkom prirode potpisani su ugovori o korištenju šuma za smještaj pčelinjaka, a dopuštena im je upotreba drvene građe za izradu pčelinjaka. Park prirode ustupio im je pravo da se koriste njegovim znakom sa svrhom dobivanja zemljopisnog podrijetla pčelinjih proizvoda toga kraja.

Dalje tijekom druženja predstavljena je Pčelarska zadruga EKO - Pčelarstvo Voćin. Osnovana je zbog male potražnje za pčelinjim proizvodima u tome kraju, odnosno zbog organiziranog izlaska na druga tržišta u Hrvatskoj. Kako je na početku napomenuto,

STROJNO PROČIŠĆAVANJE PELUDA, FOTO: V. LESJAK

većinu skupljenog peluda članovi zadruge prodaju na veliko koristeći se svim mogućnostima koje imaju kao članovi zadruge.

Nakon predavanja gosti su obišli jednu od najznačajnijih geoloških pojava toga kraja, lokalitet Rupnicu. Zanimljiva je po tome što se sastoji od predivno izraženih terasastih stijena vulkanskog podrijetla. Ovo je jedinstven lokalitet toga tipa u Hrvatskoj, koji je još 1948. godine proglašen prvim zaštićenim geološkim spomenikom prirode u našoj zemlji.

Prema komentarima međimurskih pčelara, moglo se zaključiti da im je ideja o dolasku u Voćin bila pun pogodak, te su odmah najavili da će ponovno doći, što su voćinski pčelari s radošću prihvatili.

PROLAZ PČELA KROZ RUPICE SKIDAČA, FOTO: V. LESJAK

O trovanju pčela u Dugom Selu

Prošlo je više od pola godine od pomora više od 700 košnica u okolini Dugog Sela. O tome se pisalo u našem i drugim listovima te govorilo u medijima. HPS je poduzeo sve što se moglo, ali druge službe su zakazale. Međutim, na dijelu se i ovaj put pokazala solidarnost samih pčelara, kao i Ured za poljoprivredu i šumarstvo Grada Zagreba. Kada sam počeo pisati ovaj tekst, nisam namjeravao spominjati imena, ali ne mogu zaobići novljanske pčelare, gospodina Zdenka Jakubeka i gospodinu Ivana Movrića iz Stare Subocke, koji su prvi ponudili pomoći stradalim pčelarima, i to tako da ostalu iz cijele zemlje fizički nismo mogli prihvati. Ovim putem želim u ime svih pčelara koji su izgubili pčele zahvaliti onima koji su nam pomogli, doniranjem zajednica, i svima koji su pomoći ponudili, a mi ju nismo mogli zbrinuti. Također zahvaljujemo HPS-u što se odmah reagiralo. Na uništenim pčelinjacima posjetili su nas tajnik gosp. Tomislav Gerić i urednik našega lista gosp. Vedran Lesjak, što nam je mnogo značilo. Isto tako velika hvala Gradskom uredu za poljoprivredu i šumarstvo na obećanoj novčanoj pomoći, zagrebačkim pčelarima, koji na tome području imaju pčelinjake. A to su Goran Pajnić i Josip Križ. Ako sam nekoga izostavio, neka se ne ljuti. Postavlja se pitanje kada će se otkriti počinitelj? Smatran da se to nikad neće dogoditi, a ako se počinitelj i pronađe, to će biti zasluga policije, koja je na mjesto događaja izšla u najkraćem mogućem roku. Županijski veterinarski inspektor pojavio se nakon 7 dana, a stočarski tek nakon 10 dana. Ovo pišem potaknut člankom objavljenim u broju 7-8 pod naslovom „Mogu li pčelari i veterinari zajedno!?”

Osjetio sam se prozvаниm. Zato odgovaram: PČELARI I VETERINARI MORAJU ZAJEDNO. Gospodin Tomljanović me proziva da sam veterinare uvredljivo nazvao BIJELOM MAFIJOM. Da, ja sam to izjavio, ali nisam mislio na sve iz te struke, nego samo na neradnike, hohštaplere i one koji ne rade svoj posao.

Baksuz ili fair play

Nedavna rutinska odluka Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH o izmjenama i dopunama Programa pravilne prehrane djece u vrtićima, a koju su prenijela neka sredstva priopćavanja, prema kojoj se med ne preporučuje vrtičkoj djeci, pokazuje znakovit stupanj nacionalne upućenosti/neupućenosti, obrazovne propuste visokoškolovane farmakološke i medicinske administracije, gdje svojim pragmatičnim i nespretnim stajalištem zaborave reći sve. No, da nismo u tome originalni pokazat će slučaj jednog austrijskog administrativnog medicinskog proglaša objavljenog prije nekoliko godina kako je med pogodan medij za prijenos - ni manje ni više - botulizma. Glupost, komentira to i doajan austrijskog pčelarstva, prof. dr. Hermann Pachhacker. U posljednjih 50 godina u Europi je bilo nekoliko slučaja trovanjem bakterijom koja uzrokuje botulizam (*Clostridium bo-*

tulinum), i to u danskih useljenika i jedan slučaj u Finskoj. Kad je riječ o djeci do 12 mjeseci, koja još nisu rezistentna i koncentracija želučanih kiselina im je još niska, a da se izbjegne bilo kakav rizik, medicina jednostavno ne preporučuje davati med. Druge dodatne komplikacije u dojenčadi može izazvati sadržaj peluda u medu, pa nastaje alergijski šok. No, već u dobi od godinu dana za dijete više nema rizika, jer se otpornost već stvorila jednakom kao i u odrasle osobe. U mnogim znanstvenim radovima u Evropi analizirana je prisutnost spora ove bakterije u tisućama uzo-raka meda. No, jednako tako, u američkoj literaturi postoje nebrojena istraživanjima o tim sporama u drugim jelima, od kojih se mnoga i ne konzumiraju kuhania ili pečena. Tako je spora Clostridie nađena i u krumpiru, voćnim sokovima, soku od mrkve i cikle, grašku, ribljim konzervama i mesu kita, a zamislite jada - i u bijelom luku. Simptomi trovanja botulizmom su malaksalost i nezainteresiranost. Kad Dal-

Iletni mišići s trovanjem? Kolega Tomljanoviću, što kažete na ovakve izjave velikog stručnjaka ili na one koji rade BIG BROTHER u košnici? Ako već dijelite packe, podijelite ih i onima koji to zasluzuju više nego ja. Sjetio sam se i svojeg prijatelja Željka Dalića iz Baranje i njegove izjave da mu u želucu proradi jež kad vidi i osjeti nepravdu. A ja ću reći da meni nakon ovakvih prozivki prorade hobotnica i jež zajedno. I na kraju želim još jedanput zahvaliti svim hrvatskim pčelarima koji su pomogli, kao i onima koji su ponudili pomoći ili su se na bilo koji način solidarizirali s nama. I još jedanput posebno i mnogo hvala gosp. Ivanu Movriću, gosp. Zdenku Jakubeku, gđi Brankici Orlić i svim dobrim ljudima iz novljanskoga kraja.

Josip Križ, pčelar iz Zagreba

tulinum), i to u danskih useljenika i jedan slučaj u Finskoj.

Kad je riječ o djeci do 12 mjeseci, koja još nisu rezistentna i koncentracija želučanih kiselina im je još niska, a da se izbjegne bilo kakav rizik, medicina jednostavno ne preporučuje davati med. Druge dodatne komplikacije u dojenčadi može izazvati sadržaj peluda u medu, pa nastaje alergijski šok. No, već u dobi od godinu dana za dijete više nema rizika, jer se otpornost već stvorila jednakom kao i u odrasle osobe. U mnogim znanstvenim radovima u Evropi analizirana je prisutnost spora ove bakterije u tisućama uzo-raka meda. No, jednako tako, u američkoj literaturi postoje nebrojena istraživanjima o tim sporama u drugim jelima, od kojih se mnoga i ne konzumiraju kuhania ili pečena. Tako je spora Clostridie nađena i u krumpiru, voćnim sokovima, soku od mrkve i cikle, grašku, ribljim konzervama i mesu kita, a zamislite jada - i u bijelom luku. Simptomi trovanja botulizmom su malaksalost i nezainteresiranost. Kad Dal-

matince uhvati fjaka odmah se trebaju zabrinuti za svoje zdravlje i posumnjati na inficirani bijeli luk. Trebaju se zabrinuti i što bakterije ima u maslinovom ulju. O mladom luku uz janjetinu da ne govorimo, a uživatelji srimuša čuvajte se. Lubenice i dinje plivaju u sporama, a nitko ih ne proziva. Zamislite debele sočne burgere ukrašene zelenom salatom, zasigurno punom fatalnih spora. Pa treba biti zaista baksuz da se priča samo o zabranama konzumacije meda. Na nacionalnu potrošnju meda po stanovniku može se gledati kroz niz činjenica, počevši od povijesnih, kulturnih i tradicijskih navika. Različiti izvori tvrde da su Nijemci najveći konzumenti meda u Europi, čak oko 4,5 kg po stanovniku na godinu. Naša se statistika zadržava na najnižoj razini, na oko 0,5 kg. Da Hrvati troše meda koliko i Nijemci, morali bismo ga uvoziti. Godišnja proizvodnja je 5000 do 6000 tona, a samo do trećine potroši se i u Hrvatskoj.

Afere, kao i ova s vrtićima, te još nezaboravljena tzv. medna afera od prije 2 godine, samo su nastavak zle kobi koju ovaj prirodni proizvod prati u našoj javnosti. Tek su neznatni i zanemarivi pomaci u korištenju meda za njegu tijela u studijima za ljepotu, a koji za njegovu konzumaciju čak mogu imati i negativne posljedice. Zanemarive su i količine kojima med nalazi mjesto u priređivanju ukusnih jela od mesa. Mora se priznati da je u mnogim našim turističkim odredištima sačuvan čevabdžijski mentalitet, pa se čak doze za doručak smanjuju sa 20g na 15g, umjesto da slijedimo svjetsku normu od 38g (unca i pol). Rijetka su mjesta gdje će se gostu ponuditi med u ministaklenki.

Med je ostao možda jedna od posljednjih nepromijenjenih izvornih prirodnih namirnica. Zašto je onda u

padu njegova potrošnja, posebice u Hrvatskoj? Kako tomu pridonose različite afere, i njegove rijetke promocije.

O moći reklame ne treba raspravljati. Zasuti smo njome i u svijesti i u podsvijesti, na svim medijima. Teško ćemo si priznati i da smo „nasjeli“ na marketinški proizvod, naviknuti da nam se i u vrijeme obiteljskog ručka servira televizijska reklama o svemu i svačemu. A možete li se uopće sjetiti kada ste zadnji put vidjeli reklamu za med ?!

O stvaranju nacionalne marke danas se još uvijek vode samo nesuvisle rasprave. Hrvatski florni sastav i uglavnom čist okoliš te visoka stručnost naših pčelara, daju nam mogućnost da stvorimo marku i za ovaj proizvod. U općoj komercijalizaciji loša je prosudba kako će medicinari sami po sebi početi pozitivno govoriti o prednostima meda i njegovim lekovitim i nutricijskim svojstvima. Prelistajte njihovu literaturu i farmakološke udžbenike. Tamo nema riječi o medu. Ne zato što istina o tome proizvodu ne postoji, nego zato što to nije nitko platio. Skupa višegodišnja klinička ispitivanja praktički su trgovcima nedostizan trošak, a dobit se još može postići na kraće staze. Med je ostao na marginama tzv. alternativne medicine, a takvi liječnici teško se vole predstaviti kao alternativci, jer je to u njihovu svijetu ipak drugorazredno. Tako dolazimo do pitanja: Kada će napokon poljoprivredna, ekološka, gospodarska i medicinska administracija sjesti zajedno i reći - E moj narode, konzumirajte med bez brige, a struku prepustite stručnjacima.

Davorin Krakar, dipl.ing.

Još o stanju na tržištu matica

Kao uzgajivač matica, profesionalni pčelar i član udruge uzgajivača matica, nisam mogao ne reagirati na tekst urednika gosp. Lesjaka. Napisao je puno istine, ali jednako toliko neistine ili bolje reći nelogičnosti, pa ne mogu šutjeti. Prvo, nikako se ne mogu složiti s tvrdnjom da je samo 1/3 matica vrhunска, a sve ostale su upitne; drugo, smatram da matica od 70 kn nije ni skupa ni preskupa; i treće, ne slažem se da uzgajivač dobiva 15 kn poticaja po matici i da za taj iznos treba smanjiti cijenu matice. To je užas. Svaki pčelar, kada mu otkupljivač meda spomene poticaj od 2,20 kn, uračuna mu ga ili bolje rečeno smanji otkupnu cijenu za taj iznos, psuje i vrišti, a od nas traži isto. Podsetit ću na izreku gosp. Kebeta da dobra matica ne košta, nego daje. Prema tome, gospodo, mi uzgajivači matica nismo socijalna ustanova, mi smo prije svega pčelari i poete u pčelarstvu. Ali, i među nama ima onih koji prodaju rog pod svijeću, a ne paze na kvalitetu. Smatram da svaka roba ima svoju cijenu i kupca, isto tako jamčim za kvalitetu matica koje uzgojim. Žalosno je da u Osijeku, Zagrebu, Rijeci i drugim mjestima možete legalno kupiti maticu iz Bosne, Slovenije pa čak iz

Srbije. Pitam se tko je provjerio zdravstveno stanje i kvalitetu tih matica? Izgleda da je bitna samo cijena. U broju 6. našega časopisa iz prošle godine napisao sam tekst o dodavanju matica. Tko se drži tih savjeta, i prosječna matica je dobra, ali pčelarima koji tako ne rade, ni vrhunsku maticu ne vrijedi. Tada su im krivi uzgajivači, pa i ptice koje glasno cvrkuću, i visoke cijene od 70 kn i susjed koji ga ujutro nije pozdravio. Na kraju, smatram da svatko tko misli da može uzgojiti vrhunsku maticu za 25 do 30 kn, neka to napravi, a ja ću mu savjet i tehnologiju dobro platiti. Nikako ne mogu prihvati termin proizvođač matica, jer matica je živo biće. Smatram da se proizvode čavli, namještaj itd. Živa bića se uzgajaju. I ponavljam kako nema nikakve logike da mi za iznos poticaja snizimo cijenu matica. Poticaj je nagrada da budemo kvalitetniji i uzgajamo više i bolje, da pčelari shvate kako matica ne košta, nego da ona daje.

Još me nešto smeta na kraju urednikova teksta - kad piše da matica ne smije biti u kavezu dulje od tri ili četiri dana, jer joj se smanjuje nesivost. To nije točno, ali o tome, nekom drugom prigodom.

Marko i Josip Križ - uzgajivači matica iz Zagreba

Roj u kapelici

Nas smo dvije sestre, Adriana i Martina, a naš djed Ivan Movrić je pčelar, član Udruge pčelara "Metvica" iz Novske. Njemu se početkom lipnja dogodila mala pustolovina s pčelama, pa smo odlučile nešto o njoj napisati.

Djed je bio u Janjoj Lipi na paši s pčelama. Tamo se na mjesnome groblju, koje je jako lijepo uređeno i među najljepšima je u okolini, nalazi kapelica sv. Martina iz 1753. godine. Izgrađena je od hrastovine, sačuvana do danas i nedavno obnovljena. Proglašena je kulturnim spomenikom prve kategorije. Vrijeme je bilo nekako čudno i roj pčela se odvojio od košnica. Pobjegao je ravno u kapelicu. Možete zamisliti užas mještana Janje Lipe, koji u toj kapelici održavaju sv. mise nedjeljom i zadušnice poslije ukopa umrlih! Pčele su se tu nastanile neko vrijeme, pa su ljudi bili prisiljeni mise održavati u obližnjoj zgradi.

Budući da su to bile djedove pčele, on ih je morao i ukloniti. Naravno, htio je to učiniti na najbolji mogući način, tj. da ih ulovi, što jednostavno nije bilo moguće. Pčele su se zavukle u svaku rupicu u kapelici, pa je djed morao upotrijebiti sprej za muhe i uništiti ih. Žao nam je pčela, ali moramo priznati da nam je sve to bilo jako smiješno. Djed u žutom pčelarskom odijelu, sprej u rukama, i u boj! No, drugačije se nije moglo napraviti. Svako zlo za neko dobro - rekli bi stariji ljudi. Sada je vjerski život župljana opet aktivan u njihovoj kapelici, i to bez straha od uboda pčela.

I mi dvije imamo pčelarska odijela, koja je djed Ivo naručio posebno za nas. Svaku od nas jednom je ubola pčela, pa se pribjavamo raditi s pčelama, ali ipak pomažemo djedu kad god nam to dopuste školske obvezne. Svaki strah se isplati, jer slijedi slatki užitak.

Martina Movrić, 8. razred; Novska
Adriana Movrić, 7. razred; Novska

Domaći bumbari za domaće staklenike

Početkom 2007. godine prvi puta u Hrvatskoj krenulo je opršivanje povrća u staklenicima, bumbarškim kolonijama iz prvog domaćeg uzgoja. Nakon višegodišnjeg proučavanja ove vrste opršivača Stjepan Kebet krenuo je u komercijalnu proizvodnju bumbarskih kolonija.

Pčelar Stjepan Kebet, dugogodišnji je član pčelarskog društva Lipa iz Koprivnice i Hrvatskog pčelarskog saveza. Pčelariti počinje prije više od dvadeset godina.

1994. godine registrira se u HSSC, te pored pčelinjih proizvoda svoju paletu obogaćuje i pčelinjim maticama iz vlastitog uzgoja.

Nemiran duh ovog podravskog pčelara ne dozvoljava mu prekid istraživanja eskadrile opršivača njegovog kraja, pa tako 2002. godine počinje sa proučavanjem naoko manjih, ali za okoliš vrlo vrijednih i nezamjenjivih solitarnih pčela

Stjepan Kebet u svom razmišljanju zaključuje kako bi se upotrebotom pčele rezacice lista djeteline u svrhu opršivanja sjemenske lucerne uklonila trenutna ovisnost Hrvatske o stranom skupljem uvoznom sjemenu te djeteline. Štoviše, po primjeru Kanade, pčele rezacice lista djeteline lucerne umnogome bi pomogle da lucerna umjesto uvoznog preraste u još jedan poljoprivredni izvozni proizvod Republike Hrvatske.

I dok bi se velika većina pčelara vjerojatno zadovoljno osvratala za svojim ostvarenim rezultatima ne

i Stjepan Kebet. Pomno proučavajući vrijedan let pčela medarica i solitarnih pčela, iz svog pčelinjaka zapaža malo krupnije i bučnije pčelice, preciznije pčelinju blisku rodbinu - bumbare. Na svoje čuđenje i žaljenje što tako velike i vrlo vrijedne pčele nije prije zapažao i ozbiljnije doživljavao.

Upijajući, u nedostatku domaćih, uglavnom strane tekstove o bumbarima, nemiran duh ga vodi u nekad obećanu zemlju - Ameriku. Tamo provodi nekoliko radnih jeseni i zima. Doživljava mnoga poznanstva pa mu se zadnje jeseni u Americi posrećuje i besplatno „otvaraju“ vrata jednog Univerziteta entomologije. Slobodan pristup njihovom laboratoriju i literaturi prirodno je znatiželjnom Kebetu omogućio da do potankosti otkrije i utvrdi sve tajne ovog prirodnog opršivača.

Prepun dojmova i temeljnih saznanja o bumbarima, ranog proljeća 2006. godine, vraća se u Hrvatsku gdje odmah u svom skromnom početnom laboratoriju doživljava svoj „Croatian dream“ (Hrvatski san), te uspijeva u uzgoju čak četiri vrste domaćih bumbara (Bombus hortorum, B. lapidarius, B. terrestris, B. lucorum).

Kebet početkom 2007. godine na tržište plasira i prve bumbarske kolonije iz vlastitog uzgoja. Svjestan da je više nego u drugim uobičajenim poslovima početak i probijanje tržišta vjerojatno teži dio, od uzgoja ne očekuje Hrvatski "bumblebees bum" u staklenicima, već mu je stjecanje povjerenja kod potrošača i njihova edukacija o opršivačima slijedeći izazov. S obzirom da se trenutno velik dio ove vrste opr-

šivača uvozi iz sjevernoeukropskih zemalja, Kebet smatra da bi za taj dio kvaliteta domaće proizvodnje trebala poljoprivrednim proizvođačima olakšati nabavku i pritom uštedjeti ne male uvozne troškove. U svrhu moderne i uvijek dostupne prezentacije izrađena je vlastita web prezentacija na www.kebet.net gdje je moguće detaljnije se informirati o ovoj kod nas još uvijek malo poznatoj pčelarskoj djelatnosti.

A.Karlović, Varaždin

Primjedbe na pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda

Još u siječnju ove godine stupila su na snagu čak tri pravilnika s područja ekološke poljoprivredne proizvodnje. Iako je zakonodavac na osnovi svojih saznanja i ovlasti podijelio poljoprivredu na konvencionalnu i ekološku, normalno je da se svaki pojedinac, pa tako i pčelar, prema svojim željama i mogućnostima opredijeli za ono što mu donosi najveću dobit. Naši su pčelari većinom konvencionalni, što se najviše isplati, jer se može pčelariti većim brojem košnica. Dio pčelara iz opravdanih razloga svoju budućnost vidi u ekološkom pčelarenju. Budući da do sada nisam opazio nikakav komentar u našem časopisu, na internetskim stranicama HPS-a, a o tome ne govore niti kolege pčelari, htio bih upozoriti na još neke teškoće u ekološkom pčelarenju, a što još nije uvršteno u Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda. Na te sam probleme već upozoravao, ali vjerojatno ne na pravome mjestu ili pak nisam bio dobar partner čije bi se primjedbe razmotrile. Ne želim nikoga prozivati, ali do sada su mnoge primjedbe na ekološko pčelarstvo davali i kolege pčelari i neke ustanove. Naime, bilo je, a i sada ima neslaganja kad je riječ o razumijevanju ekoloških i konvencionalnih pčelara. Neumjesne i neugodne primjedbe upućene su rijetkim ekološkim pčelarima koji na određen način i mukotrpno probijaju put svima, pa i konvencionalnim pčelarima, koji će uskoro morati primjenjivati mjere i postupke ili barem dio tih mjeru, koje danas s mnogo truda i rada primjenjuju ekološki pčelari.

Navest ču neugodan primjer kojega se i ja kao ekološki pčelar stidim: na četvrtom Mediteranskom sajmu zdrave hrane i ljekovitog bilja priznanje za najekološki proizvod dobio je konvencionalni pčelar (osobno nemam ništa protiv tog pčelara i ova primjedba nije upućena osobno). On nije ekološki pčelar, njegov proizvod nema nadzora, nema potvrđnice, nema ni znak "Ekološki proizvod Hrvatske". Priznanje mu je dodijelio organizator sajma, što nije čudno, a predala mu ga je osoba iz MPŠVG-a, što je veliko čudo, jer ista osoba na tako odgovornoj dužnosti radi suprotno kodeksu svojega radnog mesta i funkcije. Ovaj primjer svima jasno pokazuje kako razumijemo i tumačimo ekološki proizvod, od Ministarstva do pčelara.

Nepoznavanje Pravilnika o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda do sada je rezultiralo raznim komentarima koji mene ne smetaju, ali da bi se znaла istina i poboljšalo ekološko pčelarstvo, sloboden sam dati svoje mišljenje koje se temelji na Zakonu i iskustvu.

Uvjeren sam da ekološki pčelar koji pčelari na čistom prostoru određenom Zakonom ima čisti ekološki med, a da konvencionalni pčelar koji pčelari na prostoru na kojem ima onečišćivač i koji nije Zakonom određen i nadziran, ne može imati ekološki med. To ne znači da taj med nije dobar, ali je konvencionalni. Ekološki pčelar svoje pčele mora liječiti isključivo eteričnim uljima i organskim kiselinama i tada, uz ostalo, njegov med može biti ekološki proizvod. Nasuprot tome konvencionalni pčelar liječi svoje pčele raznim kemijskim i patvorenim lijekovima i njegov med je konvencionalni.

Točno je da jedan čavao ne može utjecati na čistoću meda sve do trenutka kada počnete svoje pčele lije-

čiti organskim kiselinama. Tada se na svim metalnim dijelovima u kožnici stvori sloj oksidacijske prašine koju pčele lepšanjem raznose po medu i saču. Iz iskustva znam, a i ispitano je da satna osnova može biti bez kemijskih supstancija i teških metala tek nakon najmanje dvije godine pčelarenja na čistom prostoru, tijekom kojih se ne upotrebljavaju nikakva kemijska sredstva za pčele protiv varoe, protiv moljca, za čuvanje sača i stjerivanje pčela pri vrcanju.

Ovo što sam napisao nikako ne znači da podcenjujem konvencionalni med, ali prednost dajem ekološkom proizvodu - jer Zakonom je određeno da je u poljoprivredi, pa tako i u pčelarsvu kontrolirana i nadzirana jedino ekološka poljoprivreda, dok konvencionalna poljoprivreda nije zakonom određena niti ju provjeravaju nadzorne postaje. Prema tome, konvencionalni pčelar može držati svoje pčele gdje želi, može ih liječiti sredstvima za koje on smatra da su dobra, može upotrebljavati pribor, materijal i alat za koji on smatra da je dobar. Istodobno, ekološkom pčelaru se sve to nadzire i provjerava te on mora pčelariti u skladu sa zakonskom regulativom u ekološkoj poljoprivredi. Ekološki pčelar pčelari po Zakonu i kontroliran je, a konvencionalni pčelar radi po svojoj savjesti i nije kontroliran.

Htio bih se osvrnuti i na kolege ekološke pčelare koji tvrde da je moguće istodobno pčelariti i ekološki i konvencionalno. Odgovorno tvrdim da to nije izvedivo, a ako se to i provodi, onda je najmanje ekološki, a najviše konvencionalno. Čak ni Zakon o ekološkoj

poljoprivredi ne dopušta držati istu pasminu na jednom OPG-u, a pošto mi imamo samo jednu pasminu pčele, onda je to jasno. Ali, MPŠVG je dao nadzor Hrvatskim šumama, koje u svojem sastavu nemaju školovane ni stručne osobe za obavljanje veterinarsko-agronomskog nadzora.

Bilo bi dobro kada bi i MPŠVG pomogao u ispitivanju meda na čistoću, i konvencionalnog i ekološkog. Naime, takva ispitivanja su vrlo skupa, a kada to po službenoj dužnosti učine razne kontrole, pčelara stave pred gotov čin. Zašto ne bi svi pčelari znali što proizvode i koji su sastojeći njegovog meda dobri ili loši, a da pritom nema represivnih mjera? Tada bi svi pčelari, i konvencionalni i ekološki, zasigurno poduzeli mjere za poboljšanje svojih proizvoda. Danas je čitav okoliš manje ili više onečišćen, gotovo svugdje ima štetnih kemijskih čestica, pa zašto naši cijenjeni potrošači ne bi znali što konzumiraju.

U prošlim godinama sam predlagao pojedinim društvima koja su organizirala ocjenjivanja meda za pčelare iz cijele Hrvatske, da uvedu i kategoriju ekološkog meda. No, do sada to nitko nije učinio, vjerojatno zbog već uobičajenog načina rada. Smatram da ako nas je zakonodavac podijelio, to ne znači da jedni drugima želimo nešto loše, pa se pitamo zašto ne bi postojala i ova kategorija ocjenjivanja ekološkog meda.

Ekološki pčelar Lovro Krnić, Karlovac

O medu na internetskim stranicama

Internetske stranice Ekološke pčelarske zadruge "Vidmar" među rijetkim su stranicama o ekološkom pčelarenju u nas. Iako se ne ažuriraju dovoljno često, svatko će na njima moći pročitati osnovne podatke o zadruzi, te naći ponešto zanimljivo za sebe.

Između ostalog, saznat ćete da je Ekološka zadruga "Vidmar" prva takva udruga registrirana na području Primorsko-goranske županije. Osim osnovne djelatnosti uzgoja pčela i pčelarske proizvodnje, glavni cilj im je da primorske pčelare preusmjere na ekološku proizvodnju meda.

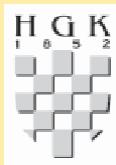
Slučajne posjetitelje tih stranica, željne ekoloških pčelinjih proizvoda te znanja o nutritivnim i zdravstvenim svojstvima meda privući će ponuda goranskih i primorskih medova te mnoge zanimljivosti o medu i pčelama koje mogu pročitati na www.epz.hr/index.htm

OBAVIJEŠT

U Zadru će se 22. rujna 2007. održati sastanak svih predsjednika pčelarskih udruga dalmatinske regije. Tema sastanka biti će sveukupna problematika pčelarstva Republike Hrvatske.

Organizatori sastanka su Hrvatski pčelarski savez i pčelarska udruga „Velebit“ iz Zadra.

Za detaljne informacije obratite se gosp. Damiru Baričeviću, predsjedniku PU „Velebit“ iz Zadra na broj mob. 098/394-734.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
ŽUPANIJSKA KOMORA OSIJEK

HRVATSKI PČELARSKI SAVEZ
ZAGREB, P. HATZA 5

Organizacijski odbor XII. ocjenjivanja meda i VI. ocjenjivanja pakovina meda i proizvoda na bazi meda

r a s p i s u j u

JAVNI NATJEČAJ
za XII. ocjenjivanje meda

U sklopu skupa Dani meda u Hrvatskoj, koji će se održati od 4. do 7. listopada 2007. godine, provest će se natjecanje pčelara i pčelarskih organizacija u kvaliteti pčelinjih proizvoda, prvenstveno sortnih vrsta meda.

Prijava na natjecanje:

Na natjecanje se mogu prijaviti svi zainteresirani pčelari i pčelarske organizacije koje se bave proizvodnjom i prometom pčelinjih proizvoda. Zainteresirani natjecatelji trebaju **dostaviti tri staklenke meda od po 900 grama** za svaki uzorak meda kojim se žele natjecati. Med mora biti u tekućem stanju. Na svakoj staklenki mora biti napisano: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, točna adresa, vrsta meda, godina proizvodnje i naznaka lokaliteta s kojeg med potječe. **Uzorci se dostavljaju od 20. kolovoza do 8. rujna 2007. godine**, na adresu:

HGK - Županijska komora Osijek
Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu
industriju i šumarstvo
31000 Osijek, Europske avenije 13

Ocjenvivanje prispjelih uzoraka:

Uzorci prijavljeni na natjecanje ocjenjivat će se na temelju Pravilnika o kvaliteti meda i drugih pčelinjih proizvoda u kategoriji pčelara (fizičkih osoba) i kategoriji tvrtki koje se bave proizvodnjom i prometom pčelinjih proizvoda (pravne osobe). Fizikalno-kemijsku i mikroskopsku analizu prispjelih uzoraka provest će Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek - Zavod za prehranu i nadzor kakvoće prehrambenih proizvoda. Za troškove analize prijavljeni natjecatelj obavezan je, za svaki prijavljeni uzorak, uplatiti **200,00 kn**, na žiro-račun:

2340009-1410040155
HGK - Županijska komora Osijek
Poziv na broj 00-160-07
S naznakom "Za troškove analize meda".

Prema provedenoj fizikalno-kemijskoj i mikroskopskoj analizi, za uzorke koji budu pozitivno ocijenjeni, održat će se organoleptičko ocjenjivanje.

Proglašenje pobjednika i dodjela nagrada:

Nakon ocjenjivanja i obrade ocjenjivačkih listića, najbolje ocijenjenim medovima dodijelit će se priznanja i nagrade.

Nagrade će se dodijeliti na završnoj svečanosti tijekom održavanja 10. Osječkog jesenskog sajma (od 4. do 7. listopada 2007.).

KLASA: 320-01/07-01/54
URBROJ: 311-26-07-02
Osijek, 31.srpnja 2007.

Predsjednik Organizacijskog odbora

Zoran Kovačević, dipl.oec.

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
ŽUPANIJSKA KOMORA OSIJEK

HRVATSKI PČELARSKI SAVEZ
ZAGREB, P. HATZA 5

Organizacijski odbor XII. ocjenjivanja meda i VI. ocjenjivanja pakovina meda i proizvoda na bazi meda

r a s p i s u j u

JAVNI NATJEČAJ
za VI. ocjenjivanje pakovina meda i proizvoda na bazi meda

U sklopu manifestacije **Dani meda u Hrvatskoj, koja će se održati od 4. do 7. listopada 2007., provest će se VI. ocjenjivanje pakovina meda i proizvoda na bazi meda.** Ocjenjivat će se prema sljedećim kategorijama: pakiranje meda; pakiranje pića koja se proizvode s medom i od meda; kvaliteta pića od meda i s medom; pakiranje proizvoda koji poboljšavaju zdravlje i proizvedeni su od meda ili drugih pčelinjih proizvoda te suveniri.

Prijava na natjecanje:

Zainteresirani za natjecanje trebaju **dostaviti proizvode**, kako je propisano za pojedinu kategoriju, **te navesti za koju kategoriju ocjenjivanja prijavljuju svoj uzorak:**

Za ocjenjivanje pakiranja meda: po dvije staklenke meda, za svaki uzorak kojim se žele natjecati. Uz svaki uzorak moraju se dostaviti sljedeći podaci: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, s točnom adresom, naziv i cijena proizvoda.

Za ocjenjivanje pakiranja pića: po dvije boce pića od najmanje 0,5 litre, za svaki uzorak kojim se žele natjecati. Uz svaki uzorak moraju se dostaviti sljedeći podaci: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, s točnom adresom, naziv i cijena proizvoda.

Za ocjenjivanje kvalitete pića: po dvije boce pića od najmanje 0,5 litre, za svaki uzorak kojim se žele natjecati. Uz svaki uzorak moraju se dostaviti sljedeći podaci: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, s točnom adresom, naziv proizvoda, lokalitet na kojem je proizведен i njegova cijena.

Za ocjenjivanje pakiranja proizvoda za poboljšanje zdravlja: po dva uzorka za svaki proizvod kojim se žele natjecati. Uz svaki uzorak moraju se dostaviti sljedeći podaci: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, s točnom adresom, naziv i cijena proizvoda.

Za ocjenjivanje suvenira: po dva uzorka za svaki proizvod kojim se žele natjecati. Uz svaki uzorak moraju se dostaviti sljedeći podaci: ime i prezime pčelara ili naziv organizacije koja se natječe, s točnom adresom, naziv i cijena proizvoda.

Uzorci se dostavljaju od 20. kolovoza do 8. rujna 2007. godine, na adresu:

HGK - Županijska komora Osijek

Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

31000 Osijek, Europske avenije 13

Ocjenvivanje prispjelih uzoraka:

Svi prispjeli uzorci razvrstat će se po kategorijama ocjenjivanja, prema prijavi natjecatelja, te u kategorije fizičkih osoba (pčelari) i pravnih osoba (tvrtke koje se bave proizvodnjom i prometom pčelinjih proizvoda). Uzorci prijavljeni na natjecanje ocjenjivat će se prema Pravilniku za ocjenjivanje pakiranja meda i drugih pčelinjih proizvoda. Za pakiranje ocjenjivat će se opći dojam, grafičko-dizajnerski izgled te marketinški pristup, a kad je riječ o kvaliteti, ocjenjivat će se sama kvaliteta pića od meda.

Proglašenje pobjednika i dodjela nagrada:

Nakon ocjenjivanja i obrade ocjenjivačkih listića, najbolje ocijenjenim proizvodima dodijelit će se priznanja i nagrade, po kategorijama.

Nagrade će se dodijeliti na završnoj svečanosti, tijekom 10. Osječkog jesenskog sajma (od 4. - 7. listopada 2007.).

PROGRAM SKUPA

DANI MEDA U HRVATSKOJ

koji će se održati u OSIJEKU
od 4. do 7. listopada 2007.

u organizaciji

**HRVATSKE GOSPODARSKE KOMORE ŽUPANIJSKE KOMORE OSIJEK
HRVATSKOG PČELARSKOG SAVEZA**

Četvrtak, 4. listopada 2007. - Osječki sajam Pampas

- 11.00 sati - Otvorenje gospodarske izložbe
 - pčelarski proizvodi
 - oprema za pčelarstvo
 - degustacija pčelinjih i proizvoda na bazi meda
- Sudjeluju: pčelarske zadruge, pčelarska grupacija, pčelarske udruge, OPG-i, pčelarski obrti i pčelarske tvrtke
- Izložba će trajati do 7. listopada 2007.

Petak, 5. listopada 2007 - Trg Ante Starčevića

- 10.00 sati - Otvorenje skupa "Mladi i med"
- degustacija i prodaja pčelinjih i proizvoda na bazi meda
- izložba likovnih radova o temi pčelarstvo
- čitanje nagrađenih radova o temi pčelarstvo
- prikaz izrade pčelarske opreme

11.00 sati - Otvorenje skupa "Dani meda u Hrvatskoj"

Subota , 6. listopada 2007. - Osječki sajam Pampas

9.30 - 13.00 sati - GOSPODARSKO - STRUČNI SKUP
"AKTUALNE TEME HRVATSKOG PČELARSTVA"

11.00 sati - Sastanak predsjednika pčelarskih saveza susjednih zemalja

14.00 sati - Proglašenje rezultata XII. ocjenjivanja meda;
VI. ocjenjivanja pakovina meda, pića na bazi meda, proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda i suvenira;
III. ocjenjivanja kvalitete pića od meda i na bazi meda.

20.00 sati - "Medeni ples"
Dodata šampionskih priznanja
Zabavni program i tombola

PRVO ŽUPANIJSKO OCJENJIVANJE MEDA

Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije organizira PRVO županijsko ocjenjivanje meda. Svi pčelari naše Županije koji sudjeluju na XII. državnom ocjenjivanju meda istovremeno će sudjelovati i na PRVOM ocjenjivanju meda naše Županije, što znači da će se rezultati državnog ocjenjivanja koristiti i za županijsko ocjenjivanje pa nije potrebno posebno slati uzorke za županijsko ocjenjivanje. Prednost sudjelovanja na ovim natjecanjima je, uz ostalo, što dobivate certifikat o analizi meda kojeg izdaje Zavod za ispitivanje hrane i prehrane Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku.

Na županijskom ocjenjivanju meda mogu sudjelovati svi pčelari koji žive na području Osječko-baranjske županije.

Proglašavanje rezultata županijskog ocjenjivanja meda upriličit će se početkom mjeseca studenog ove godine.

Pozivamo Vas da se prijavite na XII. Državno ocjenjivanje meda, a time i na PRVO županijsko ocjenjivanje meda.

Dopredsjednik Županijskog saveza
Anton Dalšašo

**Pčelarska udruga "Milena" iz Borova
organizira
Prvo istočnoslavonsko ocjenjivanje meda**

BOROVO 2007.

Pozivamo sve pčelare da sudjeluju na ovome ocjenjivanju meda. Pritom je potrebno da dostave po dva uzorka sortnog meda s podacima o pčelaru i vrsti te podrijetlu meda. Uzorke treba pakirati u boćice od 450 g, a kotizacija od 50 kn plaća se na žiro-račun ove udruge.

Molimo da uzorke pošaljete na našu adresu:

Željeznička 15, Borovo i to od 2. do 15. rujna.

Rezultati ocjenjivanja bit će objavljeni 30. rujna 2007. godine na prigodnome skupu u prostorijama općine Borovo.

Informacije: 098 900 12 47 - Stevo Trtica

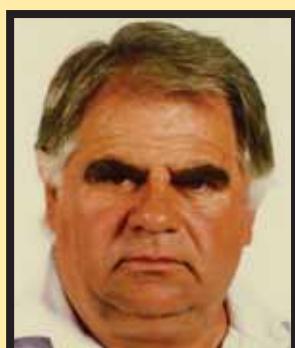
Medno!

Predsjednik udruge:
Stevo Trtica

I N M E M O R I A M

KRUNOSLAV - KRUNO TUCAKOVIĆ (1949.-2007.)

Ovog ljeta, 08. kolovoza oprostili smo se od pčelara Krunoslava - Kruno Tucakovića, rođenog u Zlatnoj dolini, u mjestu Velika kod Požege. Bio je član i osnivač PD „Lipa“ iz Zagreba i član Upravnog odbora. Uvijek je znao usmjeriti naš rad u pravom smjeru, kako bismo donosili najbolje odluke. Svoju ljubav prema prirodi i pčelama uspješno je prenosio na sinove Ivana, Mislava i Tomislava. Kruno je bio i ostat će svjetionik čije svjetlo se još dugo neće ugasiti, a svijetli tragovi njegovog rada, časti i poštjenja mnogima će biti putokaz.

Pčelari i prijatelji iz PD „Lipa“

IN MEMORIAM

Marijan Bokulić, rođen 2. rujna 1935. u Šušnjevom selu 358, Oštarije, iznenađa je umro 24. lipnja 2007. u 72. godini života nakon kratke i teške bolesti. Osnovnu školu završio je u Oštarijama, gimnaziju u Ogulinu, Željezničku školu u Zagrebu. Bio je zaposlen kao prometnik i šef željezničkog kolodvora Generalski Stol.

Marijan Bokulić bio je dugogodišnji pčelar i član Pčelarskog društva "Ogulin" iz Ogulina, u kojem je bio član Nadzornog odbora.

Pčelarska društvo "Ogulin" dugo će se sjećati svojeg vrijednog člana, a obitelji će pomoći da nastavi pčelariti gdje je Marijan stao.

Pčelarsko društvo "Ogulin" iz Ogulina

O G L A S I

Prodajem 50 komada kontrolnih podnica, kombiniranih hranilica i krovova za LR košnice.

GSM. 098/9619-770

Prodajem kontejner za smještaj 96 AŽ-standard košnica.

GSM. 098/394-734

Prodajem zbog bolesti pčelinjak sa 50 LR košnica na 10 000 m² voćnjaka sa orasima i šljivama, kuću, staju i sve novo ogradio u Ljubljanici kod Siska.

Tel. 044/570-384

GSM. 098/9290-413

Prodajem 20 LR košnica sa pčelama i nastavcima.

Tel. 035/324-134

Prodajem radi starosti košnica sa pčelama i veću količinu meda od kadulje.

Tel. 053/881-350

Prodajem 90 košnica, okvir 25x40, polovično pune meda, pristajem na pregled iskusnog pčelara ili veterinaru.

Tel. 020/683-692

Prodajem 120 pletara, cijena 350 kn/kom.

Tel. 047/871-093

GSM. 099/5167-655

Prodajem kamion TAM 110 sa 45 AŽ košnicama, napućenih pčelama.

Tel. 047/422-671

MOB. 098/9233-177

Prodajem TAM 5000, generalno uređen motor i kontejner sa 48 napućenih AŽ košnica.

Tel. 043/251-213

GSM. 091/5668-121

Prodaje osušeni cvjetni prah sa skidača.

Cijena 60,00 kn/kg + troškovi dostave.

Tel. 031/642-132

Prodajem 2 prikolice sa 10 i 24 AŽ, 12-okvirnih košnica sa pčelama.

Tel. 031/854-043

GSM. 098/721-654

Prodajem kamion TAM 72 AŽ-grom košnice sa pčelama, registriran do svibnja 2008. godine.

Tel. 01/3484-221

GSM. 091/3484-221

Prodajem povoljno pčelarski kamion „Dajc“ u dobrom stanju sa 47 AŽ- standard košnica, vrcaonom i poluautomatskom inox vrcaljkom na 24 V.

Tel. 035/269-512

GSM. 091/1648-186

Prodajem jedanaest LR na dva nastavka sa pčelama. Županja.

Tel. 032/831-141

GSM. 098/9063-386

Prodajem snelgrove daske za dvomatično pčelarenje i skidače cvjetnog praha.

GSM. 091/5668-814

PPZ "LIVADA"

Vrši otkup meda,
propolisa, cvjetnog praha
i voska.

Plaćanje po isporuci,
otkupni blok, žiro račun.

Prednost pčelarima u sustavu PDV-a.

**Tina Ujevića 29,
Velika Gorica
Tel 01/6216-444**

od 1955.

**OTKUPLJUJEMO RAZNE
VRSTE MEDA I PROPOLIS.
PLAĆANJE PRI ISPORUCI
NA ŽIRORAČUN.**

CIJENA PO DOGOVORU
(analiza, prijevoz, PDV, količina)

Tina Ujevića 7, Velika Gorica
tel. 01/6216-444
mob. 098/351-090

APIS
PETRINJA

**PROIZVODNJA OPREME
ZA PČELARSTVO**

Proizvodimo:
košnice LR, AŽ i Farar;
nukleuse; matične rešetke;
razmake; spojke za
nastavljače

Pogon Čazma
Gornji Draganec 117
Tel./fax 043/776-062

DONACIJE HPS-u u 2007.:

Zorislav Ham, Osijek, autorski honorar, 157,50 kuna
Darko Dominiković, Metković, autorski honorar, 110,25 kuna
Stjepan Bosek, Klanjec, autorski honorar, 65,50 kuna

Članovi Hrvatskog pčelarskog saveza plaćaju članarinu preko pčelarskih udruga u iznosu od 225,00 kuna, u što je uključeno i dobivanje časopisa. Preplata za nečlanove iznosi 270,00 kuna, a za inozemstvo 37,00 EURA. Polugodišnja preplata iznosi 135 kuna. Cijena pojedinog broja za Hrvatsku iznosi 30,00 kuna. Časopis izlazi u 11 brojeva, u nakladi od 3600 primjeraka. Preplata se tijekom godine ne može otkazati, a prima je Hrvatski pčelarski savez na broj žiro-računa 2484008-1100687902. Tiskara Ka-Bi Tisak d.o.o..

Upute za pripremu komercijalnih oglasa

Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni i u pdf formatu dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu. Cijena oglasa:

1/1	(16X23 cm)	4.200,00 kn
1/2	(16x12 cm)	2.500,00 kn
1/3	(16x7,5 cm)	1.800,00 kn
1/4	(10x5,5 cm)	1.300,00 kn
1/8	(10x3 ili 5x6 cm)	650,00 kn

Popust na komercijalne oglase: 4x oglas -10%; 5-8x oglas -20%; cijela godina -30%
Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači.

Upute za pripremu malih oglasa građana

Mali oglasi moraju biti dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu za objavu u sljedećem broju časopisa. Svaki član HPS-a i pretplatnik na časopis ima pravo iskoristiti jedan besplatni mali oglas godišnje. Svi sljedeći mali oglasi naplaćuju se 4,00 kune po riječi, a oglas mora sadržavati najmanje 10 riječi.

Upute za pripremu tekstova za objavu u časopisu Hrvatska pčela

Rukopisi i fotografije za objavu u časopisu primaju se najkasnije do 10. u mjesecu, te se nakon objave ne vraćaju. Autorski honorari plaćaju se po jednoj kartici, koja sadržava 1450 znakova, u iznosu od 75,00 kuna/kartici. Za sadržaj tekstova odgovaraju sami autori. Ostali mediji koji preuzimaju tekstove, obavezno moraju navesti izvor informacija.

Proizvodni obrt

PČELA

Izrada košnica:

LR, AŽ, Farrar, polunastavci,
nukleusi i ostala
pčelarska oprema

Izrada prema narudžbi.
Rok otplate do 72 mjeseca.

LANIŠĆE 26,
SV. IVAN ŽABNO
TEL: 048/851-318
GSM: 091/894-2045

orka LAB

Savica Šanci 119
(Centar male privrede)
Tel/Fax: 01-29.25.000
Mob: 099-29.25.000
Pon-Pet: 08-16h

**STAKLENA I PLASTIČNA
AMBALAŽA ZA PROPOLIS
ORGANSKE KEMIKALIJE ZA
TRETIRANJE VAROE:
OKSALNA KISELINA
MRAVLJA KISELINA
REPPROMATERIJAL I
AMBALAŽA ZA
KOZMETIKU**

www.orkalab.hr

ZDRAVљIE IZ PRIRODE

OTKUPLJUJEMO PROPOLIS

HEDERA d.o.o.
Put Vrbovnika bb,
21311 Stobreč
Tel./Fax: 385 (0)21 32 54 10

DONACIJE HPS-u u 2007.:

Stipe Dalić, Zagreb, autorski honorar, 100,00 kuna
Damir Rogulja, Zagreb, autorski honorar, 116,25 kuna
Đurđica Sumrak, Zagreb, autorski honorar, 73,50 kuna

KRALJEV MED

Obavještavamo pčelare da vršimo otkup svih vrsta sortnog meda tijekom cijele 2007. i 2008. godine. Otkup će se vršiti sukcesivno redoslijedom predbilježbi, a prema potrebama poduzeća. Uvjeti otkupa definiraju se ugovorom o poslovnoj suradnji. Uzorci meda za analizu uzimaju se kod pčelara nakon čega se bačve plombiraju do završetka analize. Prilikom preuzimanja med se važe te preuzima isključivo u metalnim bačvama 300-330 kg uz HVI-1-3 obrazac.

Prioritet otkupa ima med više kvalitete i sadržaja vlage do 17%.
Prigodom ugovaranja nudimo razne oblike plaćanja meda: odmah, obročno na rate do 6 mjeseci, te obročno do 12 jednakih anuiteta uz poček od 2 mjeseca.
Kod ugovaranja obročnog plaćanja nudimo veću cijenu otkupa (po dogovoru).

Za ponude i predbilježbe zvati isključivo radnim danom:
od 8 - 14 h na tel: 01 33 53 895 ili mob: 098 312 513

Damir Kralj
Direktor

POZDRAV, MEDNO!

Kralj Bar-Vil d.o.o.

Ljudevitova Gaja 8, 10290 Zaprešić, Hrvatska / Tel.Fax. +385 1 33 53 895, gsm. +385 1 98 31 25 13
kralj-bar-vil@zg.htnet.hr; www.kraljevmed.hr

Maloprodaja:
Zagreb, Trnjanska 33, tel.: 01/ 61 50 730
Split, Mosečka 52, tel.: 021/ 502 635
Rijeka, Veslarska 8, tel.: 051/ 213 635
Čepin, Kralja Zvonimira 73, tel.: 031/ 382 560

PIP d.o.o.
Bijenik 158, Zagreb
tel.: 01/ 37 38 492
e-mail: pip@pip.hr
www.pip.hr

PIP-BH d.o.o.
Velika Kladuša, BIH
tel.: +387 37 773 345
Predstavništvo Sarajevo
tel.: +387 33 463 528

Pčelarske potrepštine možete kupiti i u slijedećim prodavaonicama:

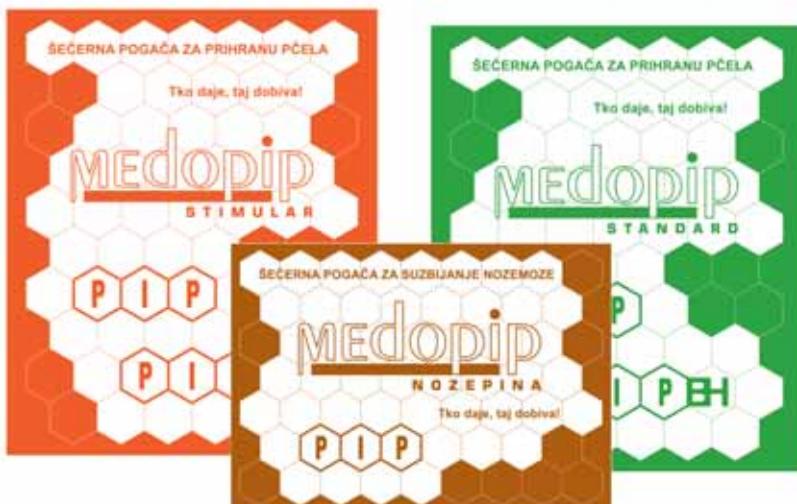

KTC d.o.o. Križevci, Markovićeva bb, tel.: 048/ 712 412; Virovitica, Vukovarska 3, tel.: 033/ 725 222; Pitomača, Gajeva 28, tel.: 033/ 782 353; Vrbovec, Zagrebačka 48, tel.: 01/ 2792876; **Bure commerce d.o.o.** Fra Lina Pedišića 4, Biograd n/m, tel.: 023/ 384 435; **Barby d.o.o.** Sv. Lovre 69, Slavonski Brod, tel.: 035/ 452 577; **Sedef d.o.o.** Trg sv. Josipa 1, Slatina, tel.: 033/ 551 245; **DEN-SAB d.o.o.** Vodnjanska 15, Pula, tel.: 052/ 534 752; **Agroval d.o.o.** Riječka 2, Buzet, tel.: 052/ 662 772; **Poljopromet d.o.o.** P.C. Opuzen, Jasenska bb, 020/672 314; P.C. Imotski, Bruna Bušića bb, 021/670 783

KVALITETA KOJU JE PRIHVATILA I EU!
NAJBOLJA ISKORISTIVOST!

MEDOPIP
PELUDAL

PROTEINSKI DODATAK HRANI ZA PČELE
DODATAK ZA POGAĆU, SIRUP I KAO
SUHI NADOMJESTAK PELUDA

Cijene su iskazane bez PDV. Podaci iz ovog oglasa podložni su izmjenama bez prethodne najave. Ne odgovaraju za tipografske greške.

CheckMite+®

Trake za suzbijanje varooze.

-20%

Akcija traje do 15.10.2007. ili do isteka zaliha.

**ROBU ŠALJEMO I POUZEĆEMI!
SVE ZA PČELARSTVO * SVE OD PČELA**